

GAZETA LITERARĂ

Anul IV, nr. 49 (195) - joi 5 decembrie 1957

ORGAN SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

8 pagini 50 bani

Luna culturii

Urganizată în întâmpinarea aniversării Republicii, „Luna culturii” este o sărbătoare a artei și culturii noastre noi, socialiste, un moment de bilanț și de stimulare a energiilor creatoare. Numeroase instituții — teatre, formații muzicale, edituri etc. — și-au anunțat mai de mult pentru această lună festivă programul manifestărilor — cărți realizate se desfășoară acum. Expoziția de artă plastică, deschisă recent, o serie de turnee ale teatrelor, concertele, spectacolele ale ansamblurilor artistice de amatori, conferințele, apariția unor cărți valoroase de știință, literatură și artă pun în lumina marile succese ale culturii în regimul nostru democrat-popular și subliniază în același timp o trăsătură esențială a acestei culturi: caracterul ei de masă. Capitala și provinciile, oamenii de specialitate și amatorii, slujitorii științei și artiștii românești precum și cei aparținând naționalităților conlocuitoare își aduc în mod egal partea de contribuție.

Tără în care nu cu multă vreme în urmă analfabetismul interzicea accesul la cultura păturilor largi, patria noastră care construește socialismul a deschis astăzi porțile culturii pentru poporul muncitor, depo-

zitul unor inepuizabile capacități creatoare. În domeniul literaturii, se pot cita cifre concludente prin ele însele: anul trecut, tirajul cărților a atins totalul de aproape 40 de milioane exemplare, cărțile clasice și cele ale autorilor contemporani apar în tiraje de zeci de mii de exemplare, la sale funcționează 13.000 de biblioteci cu peste 13 milioane de volume. Epuzarea în câteva zile a unor cărți este un fenomen des întâlnit și plin de semnificații, ca și aglomerarea la spectacole. Dar literatura creată în țara noastră se difuzează acum larg nu numai în interiorul hotarelor, ci și pînă departe în țări care ne cunoșteau foarte puțin sau deloc. E minescul și Caragiale, Creangă și Sadoveanu, precum și o serie dintre scriitorii actuali sînt citiți și admirați de cercuri tot mai largi din străinătate.

Răsturnind dominația exploatorilor, clasa muncitoare condusă de partid a eliberat și pe scriitorii de dependență față de sacul cu bani al burgheziei capitaliste. Condițiile de creație, de informare asupra realității înconjurătoare, de dilatare a cărții tiparilor sînt astăzi mai prietene decît au putut visa înaintașii noștri nevoiți să lucreze sub apăsarea noilor materiale și a disprețului oficialității. Măstecarea prețioasă a trecutului: poate fi astfel dînsă mai departe. Literatura actuală angajată pe drumul fetei al realizării socialiste susține jefurile inalte ale construirii unei societăți noi, liberă de exploatare.

Este o literatură militanță, cu un afirmat caracter educativ, legată strîns de muncă și lupta constructorilor socialismului. Scriitorii romîni, scriitorii de limbă maghiară, germană, sirbă etc. sînt solidari în eforturile lor creatoare, ceea ce evidențiază egalitatea în drepturi și prietenia ce se consolidează între toate naționalitățile ce locuiesc în cuprinsul patriei noastre.

În cadrul „Lunii culturii”, o săptămîină va fi dedicată cărții. Cu acest prilej, cititorii vor avea în librării cărți noi, a căror listă nu o putem transcrie aici, dar din care citim volumul XI din seria de Opere ale lui Mihail Sadoveanu, Tablete de Tudor Arghezi, Pagini contemporane de Geo Bogza, Mesajul Marșalei de Mihail Beniuc, Ion Sîntu de Ion Marin Sadoveanu, Fîrșă Arănească de Ion Vițner, Noi și neoborbarii de Petru Dumitriu, volume de versuri semnate de Mihail Beniuc, Maria Băneș, Radu Boreanu, Veronica Porumbău, Vișter Tulbure, Alina Dragăniță, Dan Desliu și alții. Scriitorii de limbă maghiară vor fi prezentați prin cărțile datorate lui Nagy Istvan, Asztalos Istvan, Kiss Jenő, Szabo Gyula etc.

Pentru scriitorii „Luna culturii” constituie și prilejul unei examinări critice a propriei creații pe care și-o doresc mai bogată în cărți care să ogîndească în imagini emoționante viața alt de intensă a contemporanilor lor, spre satisfacția crescîndă a acestora.

INSENNARI

Vasile Pirvan

Academia a comemorat acum câteva zile pe Vasile Pirvan, de la a cărui naștere s-au împlinit șaptezeci și cinci de ani și de la a cărui dispariție prematură au trecut treizeci. Figura lui a rămas însă vie pentru toți cei l-au cunoscut și expunerea pe care le-am ascultat în ședința comemorativă au fost rostite de foști elevi ai magistralului, în mijlocul unei asistențe formate din numeroși alți discipoli și colaboratori. S-a evocat singurătatea morală a lui Pirvan, dar privind în jur și controlându-mi amintirile, a trebuit să-mi spun că puțini alți profesori și învățați ai vremii au fost mai mult și mai bine înconjuși. Pirvan a fost, în știința noastră mai nouă, unul din puținii creatori ai unei școli nu numai în sensul unei grupări de cercetători, dar și al unei comunități spirituale. Formarea unui „cenacolu”, într-un sens oarecum asemănător cu acela al bisericii primitive, corespunde unui principiu al maestrului, care a spus odată: „Cit spirit de camaraderesc entuziasm, pentru idealul de

Tudor Vianu

(Continuare în pag. 6)

LA BOBILNA, DUPA 520 DE ANI

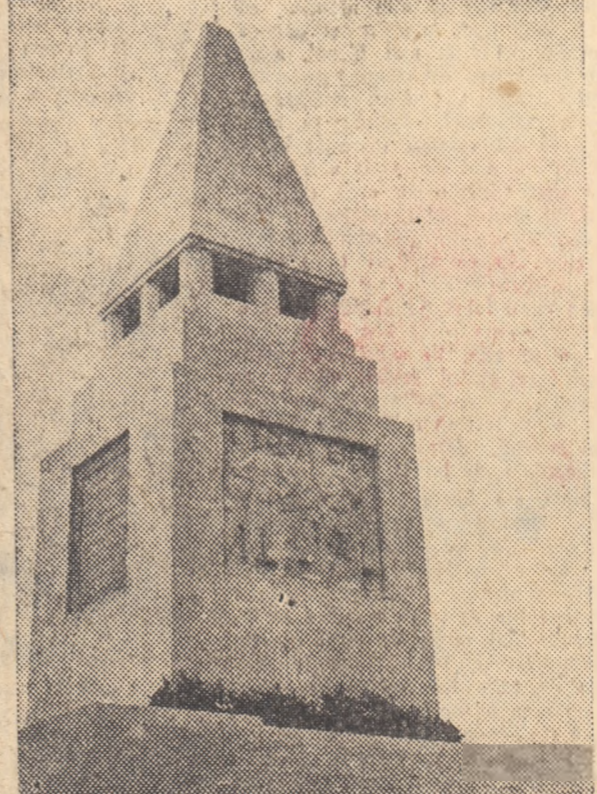
O însușită adunare populară a avut loc pe dealul Bobilnei pentru cinstita memorie marii răscodii jărănești din Transilvania.

Care a călătorit pe drumurile Ardealului și a văzut mule construite industriale înzestrate cu utilaj modern, șantierul care împănase orașele, impresionanțele și pitoreștile manifestații de cultură din ultimii zece ani ale minorităților naționale, gospodăriile colective înfloritoare din satele ardelenesi în care au intrat țărani maghiari alături de țărani romîni, cine a văzut toate acestea își dă seama ce grandioasă semnificație capătă în istoria creării patriei noastre noi, îndepărtatele momente de luptă ale obzătorilor maghiari și romîni înfrunți acum 520 de ani, cînd de mare este însemnătatea lor.

Aniversarea răscodii din 1437 a avut loc pe dealul Bobilna, unde acum 520 de ani și-a petrecut cesarii grele tobara răscodiiilor romîni și maghiari. La festivitățile consacrate aniversării a participat o delegație guvernamentală și de partid, condusă de to. Emil Bodnăraș, membru al Biroului Politic al C.C. al P.M.R., vicepreședinte al Consiliului de Miniștri. S-a dezvoltat un moment în amintirea răscodiiilor. În memoria primelor mari gesturi de înfrîngere a poporului romîni și minoritățile naționale. Comuna Olpreș a căpătat numele Bobilna.

Muncitorii și țărăni muncitori, romîni și maghiari din satele Dealului sau din localități mai îndepărtate, veniți în comuna Olpreș pentru a sărbători aniversarea Bobilnei, au simțit în cămințele rostite de to. Emil Bodnăraș, mărturia vie a cinstitii pe care partidul și guvernul o dau marilor tradiții de luptă ale poporului.

Serbarrea de la Bobilna — unde, alături de academicieni au luat cuvîntul colectivii și muncitorii — a evocat cu tărie trecutul de luptă, și a vorbit emoționant în același timp, despre prezentul izbînzilor populare.

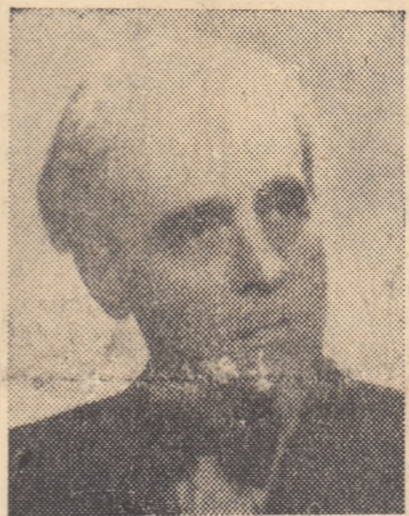


G. L.

CEZAR PETRESCU

65 de ani de la naștere

Pentru Cezar Petrescu bătaiele literare ale tinereții nu sînt încă departe. Între 1920 și 1940, trebuia să apară cu toată înflăcărarea realismului critic supus la atacurile concentrice din partea curențelor adverse, izbit și defăimat ca învechit, trîmș și înmormîntat în paginile istoriilor de literatură. La aceste lupte a participat Cezar Petrescu mai tîrziu tîrziu, apoi în anii maturității, dar pînă tîrziu mereu același entuziasm și aceeași pasiune. A tîrziu, într-o perioadă grea și frîmțată pentru proza noastră realistă, s-a cristalizat imaginea lui Cezar Petrescu, creator al unei vaste comedii umane „rominești” de factură balzaciană. — „Cronica veacului XX”, — istoric a peste o sută de ani de dezvoltare a societății romînești. Au văzut lumina tiparului câteva zeci de volume cuprinzînd mii de pagini și zeci de personaje. Opera s-a clădit treptat, dar nu fără dificultăți și frîmțări, nu fără succese și răcirii sau înfrîngeri. Scriitorul apăsător și realist, înțelegător și interesant povestitor și novelist, vădînd elemente sigure de originalitate, afir-



mîndu-se necontestat. Surprindea și captiva amestecul inegal de lirism mîndrină și patetic și de realism rece, preocuparea vie pentru problemele omului contemporan, înbințat de dezamăgirea aproape cosmică în fața unei vieți și a unei lumi care păreau de neînțeles în aspectul lor brutal și inuman. Începutul era ca o cîntare pastorală, preamărînd bucuriile fericiții rustice în contrast cu nămolul și lipsa de ideal a orașului, pătrunsă de neliniștea inferioară a tinărului care aspira să prindă ceva din sufletul complicat și zbuciumat al epocii sale. Scriitorul se întorcea în aceasta pe o nepolită se de a cunoaște și de a sorbi tainele vieții. „Scrierile unui răzăs” și mai tîrziu

„Drumul cu plopi” nu au adus însă din entuziasmul tinereții decît paria ma cu care era zugrăvită noaptea pe care o văzuse neocleptă, mincinoasă, inumană. Cezar Petrescu utiliza schița sau nuela în care tabloul era conșcis și în care plutea aproape constant o disreclă melancolică. Temele erau acelea ale existenței respicte zadarnice, ale nedreptății sociale strîngătoare la cer, ale triumfului licidășilor și înfrîngerii celor mai buni și cinștii. Acumulînd adjective, strecuînd în frază o poezie cel mai adesea tristă și nercrezătoare, autorul transmitea propria vibrare interioră. Se puteau desluși caracterele unui stil original, divers, dar în care lirismul era trasătura specifică. A urmat „Întunecare”, romanul prin excelență al lui Cezar Petrescu, realizare epică neașteptată, a unui prozator care cultivase genul scurt. Cînd a apărut „Întunecare” nu trecuseră mulți ani de la locul primului război mondial. Forța cu care se demasca războiul și urmările lui nefaste, într-o epocă în care se slăvea oficial eroismul războinic, a dat romanului un răsuneț pe care în anii de atunci l-au avut puține cărți. În vreme ce zierele și căștile vorbeau de „puterea de sacrificiu” a țăranelui romîni, Cezar Petrescu a scris, împreună cu câțiva alți scriitorii, despre nepolită dorință de pace a poporului, a dezvoltării irtușii operă de înșelare a oamenilor simpli și cinștii, trimiș și lupte și să moră pentru interesele claselor stăpînitoare, despre soarta „eroilor” în societatea capitalistă. Ca tema în va fi fost alt de scumpă, o dovadă de revenire ei în opera lui Cezar Petrescu pînă tîrziu, în ajunul celui de al doilea război mondial, dezbaterea ei totdeauna patimășă. Cu câteva cărți scriitorul realizează un larg tur de orizont, îmbrășcînd aspecte dintre cele mai variate, de la problemele agrare la acelea ale intelectualului zvirîl în brațele somnului, de la prefacerile sociale și politice ale Romîniei de după război cu învazia monopolismului internațional și drama personală a omului chinat și singur. Ca dintr-o sămîntă, din primele cărți aveau să crească vaste romane, din problemele abia schițate

Gazeta literară

Horia Stancu

(Continuare în pag. 6)

Deasupra capetelor, moartea...

U

n crd de lorzi joază ping-pong ori criket în preajma unui castel cu lanterne. Nîmic neobișnuit nu se vede în jur. Nîmic neobișnuit nu se aude. Dar lorzi sînt neliniștii. Ei știu că în văzduh atîrnă moartea.

Un stol de copii, cu ochii albaștri pe tablete, scrta primele litere ale alfabetului. Dincolo de ferestre peisajul e înecat în pîlă aburie. Nu se vede nîmic. Nu se aude nîmic. Copișii sînt neliniștii. Au oțit că în văzduh, deasupra capetelor cu breton, atîrnă moartea.

Mineri s-au așundat și s-au răs-pîndit în galerii. În casele cu pereti negri din apropiere, mineri au rămas femeie și bătrîni. Mineri sînt neliniștii. Neliniștii sînt femeile lor. Neliniștii sînt bătrîni. Și dau sen-ma cu toții că, deasupra lor, în văzduh vînat atîrnă moartea.

Furnicarii Londrei, dulcea țară a Galliei, pitoreasca și aspra Scoție sînt deopotrivă de neliniștii. Locuitorii se uită în ceața deasă. Nu vîd nîmic. Și ciulesc urechile. Nu aud nîmic. Dar ei simt că în văzduhul cefos, a-celoz, sus, undeva, ture pîmînt și cer, atîrnă, nemiloasă, neîndurătoare, moartea.

Ca o molimă pe care nici un leac nu poate s-o stingă neliniștea și a-în-tins. A cuprins Norvegia și Islanda, Anglia și Franța, Danemarca și Italia, Pakistanul de Est și Pakistanul de Vest, Canada și insulele înforite și aromate ale Pacificului. Deasupra tuturor celor ce trăiesc în aceste țări, zi și noapte, noaptea și zi, în văzduhul posomorît ori albastru, atîrnă atîncea, cupîntă, corbă, moartea.

Și-a cum s-a destină recent în presă, o mare parte a aviației americane de bombardament, pînă tîrziu încărcăturii cu hidrogen, patrulează în permanență prin înalțimi. Va fi suficient ca un singur pilot să-și lasă din mîni, va fi destul ca un singur avion să se defecteze și să se prăbușească odată cu sinistru povară, pentru ca să se dezlanțue catastrofa.

Cercușile competente americane au poruncit și comandantului flotei aeriene americane, îndeplinînd porunca primită, se comportă ca și cum ne-am afla în ajunul unui nou război mondial.

Cine amenință pacea? Cine vrea să atace Statele Unite Americane? Cine vrea să se năpustească asupra Angliei și a Franței, asupra Italiei și a Germaniei de Vest? Cine vrea să jacă război Norvegiei și Islandei, Pakista-

nului și Canadei și insulelor înforite și aromate din Pacific?

În decursul ultimilor ani cercurile agresive americane, marii fabricanți de avioane și de armamente cu mîmîi țări mari, ca Anglia și Franța, și odată cu acestea o sumedenie de țări mici, să le pună la dispoziție baze aeriene. „Vă vom feri de pericolul unei agresiuni comuniste”...

Anii au trecut. Bazele americane s-au înmulțit, s-au lărgit, s-au înfrînt. Comuniștii nu au trecut însă la nici o agresiune. Ei au vorbit de conștăuire pasnică, de bogale schimburi culturale, de bune și vaste relații comerciale. Tutozor propunerile comunistilor, guvernele marilor state capitaliste le-au răs-puns cu nemerced. În fața înclapăntării cercurilor agresive din statele capitaliste, Uniunea Sovietică — înconjurată de baze aeriene americane — și-a luat cuvenitele măsuri de apărare. Oamenii de știință sovietici au construit racheta balistică intercontinentală sau, cum i se mai spune arma absolută, și au aruncat în văzduh doi sateliți artificiali ai pămîntului. Știința sovietică a dovedit concret că a depășit cu mult știința din marile state capitaliste. Cu toate că astăzi Uniunea Sovietică dispune de armament superior, armamentului adversarilor săi, conșcătozorii Uniunii Sovietice luptă, ca și acum cîțiva ani, pentru atingerea aceluiași obiective: conștăuire pasnică între toate popoarele, schimburi culturale și comerciale între țările socialiste și țările capitaliste, renunțarea la experiențele cu bombe atomice și cu hidrogen, abolirea acestor arme de asasinat în masă, tratative în vederea dezarmării.

În loc să năpustească aceste propuneri, dorite și susținute de sute și sute de milioane de oameni, nord-americani și-au înalțat în văzduh avioanele de bombardament cu bombe cu hidrogen sub aripa amenințată, în primul rînd, populația țărilor capitaliste pe teritoriul cărora și-au construit baze militare.

Deasupra capetelor oamenilor din aceste țări atîrnă crîncenă, nelăndurătoare, moartea.

Noi nu ne pierdem firea. Nu ne lasăm cuprinsi de neliniștie. Popoarele își întăresc vigilența. Rîndu-rile aprîndorii pîcă cresc.

A.B.C.

MOMENTUL LITERAR

De vorbă cu AL. KIRIȚESCU

Am luat un interviu-fulgur maestrului Al. Kiriteșcu, veteran al dramaturgiei romînești. Omul de teatru are replica promptă și spontană. Un... cur: în conversație autorul preferă monologul. Am căutat totuși să-l ispitim spre dialog.

— Am aflat că ai publicat o nouă piesă. Îngădui-mi o privire în laboratorul de creație. Ce v-a determinat să scrii?

— Ce m-a determinat să scriu „Ruxanda și Timotei”? Sînt cîțiva ani de-atunci — ca să fiu mai precis — peste o jumătate de secol — cînd, elev tîrziu la Liceul Lazăr, am citit în „Universul literar” al lui Luigi Cazzavillan, o povestire „Dragostea Ruxandei și a lui Timotei”, de bătrînd istoric V. A. Leche. Nu mă gîndeam pe atunci să scriu teatru... vream să mă fac... ofiter de artilerie, dar tată-meu, funcționar celerist, n-a m-am făcut scriitor.



Reporter

(Continuare în pag. 6)



PROVERBE: DOUA CAPETE ÎNTR-O CĂCIULĂ PERAHIM 57

POLITICĂ ȘI LITERATURĂ

In ultimii ani lumea socialistă a cucerit un imens prestigiu moral prin dezbateri ample, aprădate unorii cu sacrificii și eroism. Mă gîndesc la dezvoltarea urmărilor nefaste ale cultului personalității din Ungaria. În primul caz a fost și este încă lupta între individualismul autoritar, acerb, și principiul acțiunii colective, întrunind un consens popular și național. Pentru socialism, valoarea individuală rezultă din exprimarea și apărarea unor cîm mai largi aspirații populare. În acest sens socialismul continuă, în zilele noastre, marile tradiții progresiste ale umanității.

În Ungaria a avut loc dezbateră singeroasă, tragică, a contradicțiilor ireconciliabile dintre fascism și socialism, dintre dictatură burgheză și democrație populară. Cu ajutorul Uniunii Sovietice a învins din nou principiul democratic.

Era firesc ca asemenea evenimente, în cadrul cărora ideologia burgheză a suferit înfrîngeri grave, să fie folosite de către reacțiunea occidentală ca prilej de vie contra-propagandă. Practic, în occident, această contra-propagandă s-a transformat într-o uriașă campanie împotriva socialismului și comunismului. Presiunea politică pe care o exercită cercurile imperialiste este enormă. Dar forța masilor, împotriva căreia se îndreaptă mai ales această presiune, nu a slăbit. Între exploatarea capitalistă și socialismul muncitorii au ales din nou socialismul și prestigiul unor partide comuniste cum sînt, de exemplu, cel francez și italian, nu a putut fi știrbit.

Presiunea politică a reacțiunii a știrbit confuzia în conștința unui număr de intelectuali. Numărul nu este mare și față de enorma cheltuială de bani și energie a cercurilor imperialiste succesul este cu adevărat minim.

Printre ultimii care au cedat în fața propagandei ostile comunismului se află și Henri Lefebvre, un nume cunoscut în cercurile de stînga ale Franței. Filozof, estetician, istoric literar, Lefebvre publică de mai bine de două decenii lucrări de aplicare a șindirii marxiste la domeniile sale de specialitate.

Ion Vițner

(Continuare în pag. 6)

SORIN ARGHIR :

„Zaharia Stancu — eseu”



Savin Bratu

(Continuare în pag. 7)

PETRU VINTILA :

„Steaua Magilor”

Cititorul n-a uitat probabil volumul de nuvele „Eroul Necunoscut” apărut la începutul acestui an și care a înrunit sufragii unanime. Venit după o altă serie de nuvele valoroase, reunite sub titlu „Măstecarea” (cartea a apărut în 1955) „Eroul Necunoscut” nu marea o făgăduință. Devenise un certificat de maturitate și îndreptățește speranța dezvoltării ulterioare pe drumul cel bun. Literatura recentă a lui Petru Vintila confirmă așteptările, însă numai în parte.



H. Zalis

(Continuare în pag. 7)

BREVIAJ

MONTESEQUIEU :

„Scrisori persane“

În anul 1721, două firme deosebite, Burel din Amsterdam și Montesequieu din Cologne, editau anonim aceste cărți, cu un autor anonim, intitulată ciudat „Scrisori persane“. Este vorba într-însă despre doi persani teribili de inteligenți care, porniți într-o călătorie prin Europa, aveau obiceiul de a consemna în scrisori tot felul de observații privind locurile pe care le vizitau. Rica, mai glumeț din fire și mai monden, se oprea asupra moravurilor și asupra oamenilor; Usbek, mai filozof, ataca probleme grave de religie, guvernământ, justiție etc. Prin multele și gravele adevăruri cuprinse în scrisori, cei doi persani (care la drept vorbind aveau mai mult a frații deghizați) îndeplineau ceea ce s-ar numi în limbaj mai pretios funcția de conștiință critică a secolului lor, iar cele 150 de scrisori (mai fizic 161) se constituiau ca un fel de mic roman cu o fabulație dublă: pe de o parte, călătoria persanilor în Europa, iar pe de altă, în subsidiar, pentru a satisface gustul pentru exotism al publicului, o povestire convențională în maniera scrierilor libertine ale lui Crebillon-ului, despre unele afaceri sentimentale ale lui Usbek.

Cartea s-a bucurat de un succes puțin obișnuit, epuizând douăsprezece ediții într-un singur an, iar numele autorului, Montesquieu, nu înțrize să devină celebru, în ciuda intenției sale de a se menține în anonim. Mai mult, interesul ei devine universal, iar mai fizic, un erudit de talia lui Sainte-Beuve nu va ezila să o socotească drept „una dintre cărțile de geniu ale literaturii franceze. Cu înalta purtarea ei științifică și plină de farmec, opera lui Montesquieu este unul dintre cele mai adânci documente de critică la adresa

regimului absolut din Franța pre-revoluționară. Recenta sa lălmășire românească, prima, semnată de Ștefan Popescu, se conține a fi întinșată cu aceeași bucurie cu care în timpinam de obicei orice apariție a unei cărți de seamă.

Modest Morariu

J. Ma. CORREDOR :

„De vorbă cu Pablo Casals“

Personalitatea octogenarului de la Prades este copleșitoare. Artistul este vădit că a călătorit de decenii o faimă universală



Pablo Casals studiind — 1941

este mai înșine de toate un om de o înaltă morală impunătoare. Violoncelist, dirijor și compozitor — Pablo Casals a fost ceea ce se poate

numi un artist-cetățean în adevăratul înțeles al cuvintului, manifestând de-a lungul întregii sale vieți o prestanță și o demnitate spirituală, niciodată întinate de compromisuri și renunțări. Este emobionat și plinduitor să înțelegi în fiecare din paginile acestei minunate cărți, nu numai o lecție de artă adevărată, închinată slujirii omului, dar și un exemplu de conștiință civică. Ca artist, Casals a fost și este un dărul, un pasionat și un vizionar.

Pentru el, notele portativului nu reprezintă decât începutul creației. „Nota scrisă seamănă cu o cămasă de forță, în timp ce muzica, asemenea vieții, este o mișcare continuă și spontană și nu cunoaște stăvilie“.

Nu avem pretenția să epuizăm aici nici măcar liniile esențiale ale gândirii lui Pablo Casals, dar am vrea să amintim numai câteva din părțile sale asupra unor probleme deosebit de actuale. Păreriile acestui om care, zeci de ani, a oficiat pe lângă muzică, o viață de om, un judecător perfect logic și a unei înțelimi deosebite. Casals este un dușman al modernismului și al inovației cu orice preț. „A inova este un lucru și a distruge un altul. Cei ce vor să dovedească posibilitățile și avantajele „muzicii contemporane“ trebuie să înceapă prin a folosi o formă care să se poată înțelege. Altfel nu poate fi vorba de muzică“. Casals apreciază înainte de toate gradul de accesibilitate a muzicii și măsura în care ea sughește idealurile umanității. „Arta ar trebui să păstreze cu cultul unui ideal, nu să înfrâneze în chip morbid unele tendințe de descompunere. De ce să fie artistul înfrânt de neșiguranța acestei epoci în loc să recunoască imperios și înămplind credința valorilor umane care au supraviețuit alților nenorociți“. Acest nașional al valorilor clasice a fost și a rămas un mare modest și un mare muncitor. În tinerețe a studiat suflul pentru violoncel solo de Bach doispnezece ani și abia după aceea s-a hotărât să le prezinte în public. Acum, repetă, cu aceeași mială și stăruință înaintea fiecărei imprimări bucălii cunoscuțe și cîntate de sute și sute de ori cătoră, după părerea tuturor, el le-a dat în interpretare perfecțiunea.

Casals este un democrat înfocat, un iubitor al libertății și așa cum spune el, a fost „toldeună de partea victimelor nedreptății și asupririlor“. Și-a părăsit patria când ea a căzut sub jugul falangei franchiste. După ce al doilea război mondial, dezamăgit că puterile occidentale nu înțelesă să tolereze dictatura lui Franco, s-a retras la porțile patriei sale într-un mic oraș, Prades, pe care nu l-a mai părăsit de atunci. „Stingele nepăsătoare care curge, lacrimile victimelor nedreptății sînt mult mai importante pentru mine decît muzica mea și toate concertele pe care le-am dat cu violoncelul“. Nu cred că exagerăz dacă spun că amintirile lui Pablo Casals se înșcriu printre cărțile cu adevărat impresionante.

Traducerea în romînește a acestui volum realizată de muzicologul Romeo Drăghici și prezentată în bune condițiuni grație de ESPLA, este un bine meritat omagiu adus marelui om și muzician.

Valeriu Ripeanu



G. BACIU

„La joc“ (schit)

RAPORTURILE

GHEREA-IBRĂILE ANU

— O simplă notă —

Despre geneza principalelor idei caracterizate în Ibrăile anu s-a vorbit mult în ultima vreme, referindu-se la ideile lui Ibrăile anu. În cadrul acestora, relațiile cu Ghera au fost deosebit de importante. Într-o discuție literară... n-am dect pretenția de a fi un elev al său. Fiește, mărșăria care exagerează chiar pentru data la care fusese consemnată, dar cercetarea poate descoperi încă fire ce au scăpat pînă acum atenției studiilor. Iată de pildă ideea de bază a preșoselor observații, înșriute în chip fragmentat în „Creație și analiză“ — note pe marginea unor cărți, publicate mai tîrziu în „Viața românească“ (1928, nr. 2-3). Ibrăile anu distinge acolo — după cum se vede — între „creație“, „comportament personal“ și „analiza științifică“; adică între „totalitatea reprezentărilor concrete pe care le putem avea de la ele“, „cinematografia și fonografia constituită unui roman“ și „disecarea psihică a eroului“.

Ideea aduce desigur cu sine unele aluzivități americane îndreptate împotriva a se manifesta din 1915 (ca Watson „Thorndike“ etc.). În așa-numitul „psihologie a comportării“, dar înțelegerea ei înțalță pornește de la Ghera. Într-adevăr, în cel puțin două din studiile sale, ea apare limpede.

Iată mai tîrziu în cercetarea despre Caragiale, apărută într-o formă redusă în „Contemporanul“ (anul IV, p. 402), apoi în „Studi Critice“ (1890, vol. I) următorului pas: „Aici însă trebuie să constatăm și un neajuns ce-l are Noaptea surzătoare: analiza psihică a tipurilor nu-l desul de analiză, tipurile sînt mai ales descrise și analizate din punctul de vedere exterior. Adinecile micșori sufletești care caracterizează mai ales pe om, ori lipsesc, ori sînt fa-

cute cu mai puțină măiestrie decît caracterizarea tipului și caracterului exterior“ (Citat după editia 1937, vol. II, pag. 73). Se vede deci și aici deosebirea dintre „adinecile micșori sufletești“ și „caracterul exterior“.

Cei de la doilea studiu al lui Ghera care revine asupra acestuia sînt „Pessimismul de la Soleni“ publicat în „Contemporanul“ (1886, nr. 4), apoi în „Studi Critice“ (1890, vol. I). Referindu-se la eroul romanului „Pessimist al lui Dullia Zamfirescu“ — „în fata vieții!“ — criticul îl obștează: „Dar totodată autorul nu cunoaște decât partea din afară a eroului său; sufletul lui, psihicului care-l facează să lucreze cum a lucrat, au rămas taină nepătrunsă de d. Zamfirescu“. Mai departe Ghera insistă: „înaintea noștrilor, alături de fazele eroului s-ar fi desțugărit și adevăratul lor înțeles, s-ar fi desțugărit tot mecanismul lui psihic, dacă am putea zice astfel: un sistem nervos rîvnat de viața desfrînată de la Paris“. (Ed. citată, vol. II, p. 395), după care revine și mai explicit: „Observații de multe ori foarte adevărate cînd e vorba de fiziologia de pe deasupra a tipului și ecologia greșită, cînd e vorba de psihicul lui, de psihicul eroului“. (Ibid., p. 386).

Filiatia e deci limpede și ea țesă încă o dată strîns pe Ibrăile anu de Ghera mai tîrziu, și apoi de diversele înfrînșuri ale psihologiei timpului. Fiește, determinarea acestei influențe nu întuneacă meritele certe ale studiului lui Ibrăile anu; nuanțarea ideii de bază, descoperirea subtilă a raporturilor dintre creație și analiză, lărga aplicare a tehnicii romanului francez contemporan îndreptate la Proust, la romanul rus, la cîteva din scrierile noastre (Caragiale, Delavrancea, Sadoveanu, Ionel Teodorescu).

Al. Dima



KOLLAR GUSTAV

„Căsuță în strada Anton Pann, Orașul Stalin“

Curier literar

IN EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURA ȘI ARTA AU APARUT:

„Caragiale în vremea lui“, piesă în trei acte de Camil Petrescu.
„Mesterul Manole“, culegere de articole și eseuri de Mihai Beniuc, ediție îngrijită și prefațată de Savin Bratu.
„Ruxanda și Timotei“, poem dramatic în versuri de Al. Kirilșcu.
„Poezii“ de Kiss Jenő.

IN EDITURA TINERETULUI AU APARUT:

„Nopti înfrigurate“, nuvele de Aurel Mihală.
„Hoțul“, povestiri de Ieronim Șerbu.
„Haiducii“, roman de Paul Constant.

IN LUNA CULTURII VOR APARE:

„Tablete“ (1944-1957) de Tudor Arghezi.
„Un om între oameni“, volumul III, de Camil Petrescu.
„Pagini contemporane“ (scrieri așurate între 1944 și 1956) de Geo Bogza.
„Ion Sîntu“, roman de Ion Marin Sadoveanu.
„Cîntice figușești“, ediția a doua, ilustrată, de Miron Radu Paraschivescu.
„La porțile raiului“, versuri de Maria Banuș.
„Oda pămîntului meu“, poem de Mihai Dragomir.
„Furul Ariadnei“, studii și articole de Ion Vițner.
„Ostrovul meu“, versuri de Ion Frunzeti.
„Bucuria tineretii“, roman de Demostene Botez.
„Patru ciudate întâmplări“ nuvele de F. Aderca.
„Din neagra țărănie“, roman de Ion Istrati.
„Vecinii“, roman de Nagy Istvan.
„Povestiri despre Doltana“ de Mihai Novicov.

„Anatole France“, eseu de B. Elvin.
„Scene din viața lui Shakespeare“ de Mihnea Gheorghiu.
„Drumul spre cer“, schite și nuvele de Nicolae Jianu.
„Doi oameni răi“, povestiri de N. Tic.
„Cornul pădurarului“, versuri de Victor Tulbure.

„Nopti înfrigurate“, nuvele de Aurel Mihală.
„Hoțul“, povestiri de Ieronim Șerbu.
„Haiducii“, roman de Paul Constant.

IN LUNA CULTURII VOR APARE:

„Tablete“ (1944-1957) de Tudor Arghezi.
„Un om între oameni“, volumul III, de Camil Petrescu.
„Pagini contemporane“ (scrieri așurate între 1944 și 1956) de Geo Bogza.
„Ion Sîntu“, roman de Ion Marin Sadoveanu.
„Cîntice figușești“, ediția a doua, ilustrată, de Miron Radu Paraschivescu.
„La porțile raiului“, versuri de Maria Banuș.
„Oda pămîntului meu“, poem de Mihai Dragomir.
„Furul Ariadnei“, studii și articole de Ion Vițner.
„Ostrovul meu“, versuri de Ion Frunzeti.
„Bucuria tineretii“, roman de Demostene Botez.
„Patru ciudate întâmplări“ nuvele de F. Aderca.
„Din neagra țărănie“, roman de Ion Istrati.
„Vecinii“, roman de Nagy Istvan.
„Povestiri despre Doltana“ de Mihai Novicov.

„ARGONAUTII“

Desen de CIK DAMADIAN

CRONICA LITERARA

colosalul și, cînd nu-l găsește, îl fabulează; el, Barbu, acceptă dimensiunile firești și în genere întâiașările existente. Frumosul zace oriunde chiar și în Bucureștiul pe care cîți nu-l disprețuiesc ca oraș, cel puțin din snobism. Barbu, nu-niștează un fel de curaj oprindu-se privirile acolo unde noi ni le întorcem: „O oarecare dezordine dă Bucureștiului un farmec deosebit. Uneori, străind prin acest oraș ciudat descoperi străzi uitate, colțuri inedite. Urații puțin drumurile pietruite cu bolovani de riu din preajma stărilor de la Dealul Spirii sau străbăteții stradalnice înguste din centrul orașului, uitate între șiruri de blocuri. Capitala este pentru Eugen Barbu, în această timp, o alcătuire hătrînă și modernă. În ademențe în Bucureștiul tradițional pitoresc de obîrște orientale, gâlăgios și colorat și mirositor; agitația străzilor negustorești, a piețelor răvășate, abundența risipiții a florilor, urmele brusce ale istoriei sate turcești, fanariilor sau mai recente, Eugen Barbu pretinde, nu fără unele lemezi artistice, să păstrăm anume atribute ale trecutului. De pildă, recomandă ca în cartierul Cotroceni să se pîmbăim cu droșea și să ascundem lumina electrică în fanarul de odinioară. Apropo însă cu o încredere prevăzută cu spirit critic s'atemeziarizarea socialistă a fiziologiei bucureștene și care, tratat, fără brutalitate, deși nu întodeuna fîcînd, elimină oneriza mîndră, conștientiv trist al pitorescului, al „Bucureștiului de altădată“. În consecință, apreciază centrul în care de consolidare și extindere a caracterelor de blocuri periferice. În locuștea dughenel cu marele magazin, a galantarului meschin cu vitrina amplă chiar fără gust și fără decorație. Barbu merge mai departe, trecland clădirile înalte, pietele largi și luminarea străzilor „pe dedesult“ spre a menaja trecătorilor viitori o „surpriză electrică“ (ca autorului „Grupii“ să-i placă Bucureștiul mîndru și modern și e de mirare Entuziasmul său editat împins pînă la fanatiza modernă înclinată spre gigantism, pare mai ciudată și oarecum în contradicție cu afirmația noastră inițială. Pare

CRONICA LITERARA

numai. Respectul și admirația față de vechi și nou îl solicită pe Eugen Barbu oriunde le întâlnește, cu condiția armonizării lor. Opera industrială, construcția, o dorește integrată naturii. El nu suferă aerul chimizat și dezmățul metalic. La Hunedoara îl bucură foarte tare, aproape duferos de tate o grădiniță înțelinită cu o luminoasă încăpătoare la una din intrările cetății de fier și zgură: „Chiar această vegetație saracă, pălîntă, strivită sub o deasă ploaie de calcai, prîmnește gâlăgios și sint sigur ca la Hunedoara n-ai să vezi nici o brazda strivită de picior omensc“. Iar la Biceaz face apel la rațiune spre salvarea peisajului, invocînd „străduința omului vechiului nostru de a planta păduri lingă scheletele de fier ale construcțiilor socialiste“. De loc referența inovației, Eugen Barbu e numai exigent. După noi, un exigent prea sfios cu sine. E mult mai motiv la deconștințarea teribil și a florilor de către uzină decît lasă să se vadă comentariul lui nostalgic. Și nu înțelegem de ce. Să visezi crescînd pomii lingă furnale nu este un viciu, un semn al unei mentalități retrograde. În cel mai rău caz e o naivitate. De fapt e o obligație recunoscută a oricărei conștiințe față de omul socialismului, e o formă a grijii față de om. Cred că tot o prejudecată, fie și nobilă, îl face să insiste asupra monumentalității tehnice, asupra „holocaustului industrial“. Numai umbilind în pîntecul mașinilor uriașe ca printr-o bogie de melai, contemplînd acest holocaust industrial pe care-l ridică noaptea și ziua, vom înțelege cu adevărat ceea ce proza zilnică a ziarelor numeste cu atîta obișnuință socialismul. De ce vom înțelege „poesia socialismului“ numai așa? Cine ne silește să fim exclusiv enormul, titanicul? Oare socialismul este un sentiment pe care-l încercăm înaintea propriilor noastre creații sau un șel sentiment „legal“? Ar fi să le considerăm săraca, care puțin sugestiv sau, mai rău, să ne reducem sufletul, mutîndu-l la o singură

Eugen Barbu: „PE-UN PICIOR DE PLAIU“

coardă. Dacă, așa cum susținem, realitatea nouă ascunde surse inepuizabile de frumusețe, să le explorăm pe toate și deodată dacă s-ar putea. Eugen Barbu e un temperament plastic și virtuoz, care poate scrie „de toate“ și în maniere diverse. Iată-l imagist; lumul se rasu dește în fulare; reflectoarele sau becurile sînt „fucle electrice cecule în pomii nevăzut al nopții“, „într-un cîmp de lîntă cresc margarete de oțel“, „aprin gura unei imense rolașive văzui o vegetație polară“, „nimeni nu are o imaginație mai mare ca făcătorii“. Imnul măreției în fier și beton nu are la el nimic student. Nu e totuși exaltant, datorită unei viziuni lipsite de patetism, prea intelectuală, prea călînescienă, dominată de ideea favorită a marelui artist de a estetiza tehnica, de a urmări o analogie strictă între formele industriale și formele vieții animale și botanice. Chiar fraza lui Eugen Barbu din episoada industrială are cîteodată cadente și furnură călînescienă: „Mă întreb de ce am cîntă numai explozie lichide din parcurile cu finții sistematice și n-am exalta și artelezile de aluminiu emise de cuzinetii scrișilor“ sau „Privita de la înălțime, nata acelei uzine putea să-i vorbească despre un balet mecanic. Serpentinele violete, albastre, roșii ale spanului fac teeria acelei dimineții“.

Eugen Barbu nu a pătruns în calitate de călător omul, individualitatea creatoare a „holocaustului industrial“. El cînteste în schimb și-l cînteste nu numai ca pe o proiectie actuală a lui Hefaistos ci și ca pe o figură simplă, ca pe „un peisaj“ la care trebuie să privim mai des“. Atît. Totuși îl preferă lui Eugen Barbu fascinat mai mult sau mai puțin aspectul de spectacol mecanic. Pe Eugen Barbu care observă cu satisfacție familiaritatea dintre om și escavator dintre minerul de la Biceaz și Biceazu însuși, — hidrocentrale. Mie

mi se pare că această caracteristică a producătorului de tip nou corespunde naturii scriitorului, aspirației sale către realizarea acordului dintre elementele lumii, ale industriei și cosmosului și spiritului omului. L-aș vrea pe scriitorul sîndu-se să capteze cit mai numeroase expresii ale acestei aspirații, sîndu-l apoi să priceapă sufletul omensc. Eugen Barbu din „Tereza“ dar și Eugen Barbu din „Groapa“ este chiar un sentimental. Eugen Barbu e și be-



neficiarul unei sensibilități neobișnuit de înțelne pentru generația sa. Lucrează cu toate simțurile. Vede, aude, mișcă. E o avuție indispensabilă unui peisagist, pentru care „lumea exterioară există“, în pădure distinge esențele și capacitate de a chipul în care cade lumina, valorificîndu-le culorile specifice. Cu ochii de picior identifică gama verdele, a verdele de cîmpe alba, do-brogăneă, de pădure jilavă, mustoasă sau săracă, de gazon de spații verzi tot în raport de intensitate, de jocul

indigo“. Nu ne mirăm că se evocă aici o legendă persană. Fierul atrage basmul. Luna — tot capitolul „munții înșierți“ e o slavă a lunii, a luminii neverbate—e cînd o fecioară, cînd o vrăjitoare, cînd „un jarm avînd un păr de alge, scaldat de mări metalice, cu valuri automate, mecanice“ (epitetul e impropriu, dar senzația e exactă), cînd — în nopți de toamnă de astă dată — un jarm cu părul roșu. Soarele, tot jarm, răsare cu o violență ce „dează lumie totul cu brutalitate“. Și de sus „cade o ploaie astrală, cristalele se apîrind, peste ochii ostentivi (de atita lumină, n.n.) picură plăcinte lichide. E ora migrării funișilor alpeștri. Soarele pirogavează cu îndarîntare frunțile noastre“. Omătul are oglinzi. Nici nu se putea ca Eugen Barbu, scriitorul nopților bucureștene, să nu evocă lumina, mînat de structura lui sele de corăști de complement. Opație cere splendoarea. Ulfîndu-se la cer sau îmbrășîndu-se cu privirea pămîntul, Geo Bogza ține să fie sigur. Eugen Barbu nu fuge de lume. Miracolul luminii îl relevă poate mai bine dansul „grășii“ al schiorilor și perspectiva mai îngustă dar învîltită prin căldura amănă dinlăuntrul cabanei. Sentimentul naturii e sociabil pentru el. Și dacă nu cheamă întreaga lume să asiste la prezentarea luminii, își caută eel puțin iubita și vine poate să strige tuturor: Ulfînt-vă și voi. E și a străștat.

Eugen Barbu apatic, cum l-a calificat Cosăușu? Contemplativ, îl corectează pe drept Geo Șerban. Dacă nu e exploziv, un febril sau un solemn distribuitor de imagini, Eugen Barbu e un vibrant temperat de conștiința limitelor în fața universului și de o pudoare arțistică. Și apoi si Sadoveanu e considerat placid! Eugen Barbu, apatic? Ați uitat frecvența vieții din „Groapa“, în ciuda fondului tîm moleș, mai „patriarhal“ al povestitorului și care îndeosebi, spre prin apitudinea lui de a adora simplul, fără gesticulație, și prin aceea de picior asiatic, puțin prețios și decorativ și poate nițel giuvaerșic. Barbu pune aur, argint, lacuri și cristale în tablouri. Bucegiul sub zăpadă, la răsăritul lunii, figurează un „cîmp montan albul totului, o clădire imensă a naturii, un tabernacol al cărui acoperiș este o placă de aluminiu în care un burghiu de oțel a găurit osile constelațiilor“, pădurea e „de argint“, noaptea este „o orlovierie“ iar „muntele născute mirade de sori, în cristalele lavei albe, încremenite sub pași; scintilaș gize albastre de gheață, subțiri și transparente“, „pe gemurile mici ale cabanelor, pămîniș gerului de dimineață își deslășă cozile mirifice. Evantaiș subțile urcă pe placile de siliciu. În valte ostificate, perlele electrice de culoarea icerilor de Manciuria pîlesc, se mine-lizează. Verdele pur, marama străvezie a lunii se sînge într-un albastru

Mihail Petroveanu

ODA PĂMÎNTULUI MEU

MAMEI

Pe-un picior de plat,
pe-o gură de raie...
(vorbă din popor)

DUNĂRIA

Las visla, cteodată, și mă preschimb în val...
Și Dunărea-n răsufliu-mă soare, liniștită,
ca-n piramida-n care nimic nu pare scris,
dar cîntă-n două linii o epopee-ntr-oară.

Tot ce-oglindește apa rămîne-n ea închis
eu m-am rîvnit la cîrmă, sfîdînd
am descifrat balade și-al depărtării trîl
și mi-am văzut norocul zăbindu-se-n
vîltoare.

Eu, alfabetul apel îl știu de mic copil.
In mil, în nisipuri, în sălcii și-anafare
am descifrat balade și-al depărtării trîl
și mi-am văzut norocul zăbindu-se-n
vîltoare.

Pe navele semețe cu-arome de ocean
eu m-am rîvnit la cîrmă, sfîdînd
nemărginirea, matroz pufînd a pește, a sare și-a catran,
sau magelan ce-nfruntă și-nconjură-omenirea.

Hei, calul meu din basme o lumtre roasă-a
lost,
iar sceptrul meu mîrlcloc și undita cu
rîme!

Pe Dunărea bătrînă am stat mereu la post
în suier de sirene și scriștea de parime.
Aud și văd acum, pierdut în valul clar,
tot ce-a trecut pe ape de-atit amar de
vreme:

și visla nedibace a-nțitului pescar,
și largile corăbii țipîndu-și fata-n steme.

La fund, unde lumina e-o piclă vineție,
în ape, ca-n vitrine cu groase geamuri reci,
s-au măturat făcute, păzite-n strășnicie,
din veacuri adunate, păstrate pentru vecl.

Văd luntrea dintr-un arbor, scobită chinuît,
ce-a săgetat pe unde acum vreo cinci
milenii,
și-n care străbunicul, în noapte, ghemuît,
pîndea prin păpușuri, cu spaimă de
vedenii.

Picioarele de piatră, foind acum de racl,
au fost odată poduri, ducînd armate-n
spate,
frușa barabaftă așteaptă-n van un vraci
s-o mai ridice-n ziua, spăind-o de păcate.

Orașe și galere, și spuză de arginți
bătui în largul lumii, cu chipuri arătoase,
gătel, schelete, arme, de-a valma dorm,
cumișii,
și-un tîlc străvechi te-ngroapă sub falduri
mălăsoase.

Aș vrea să scot comoara închisă ca-n sipet,
cu tîlc cu tot, afară, cum peștii-i scoți în
plasă,
să plîmb deasupra apel o vorbă de magnet,
istoria din funduri s-o-nțind aici, pe masă.

Acolo-ntr-o mînere de lăncii, și în banl,
e cronica intactă a veacurilor toate.
Acolo e sigiliul altor mii de ani
de liniște, războaie, nădejdi și nedreptate.

Acolo, printre boturi de vase tari de lemn
purînd balauri crînceni la proră drept
stîndarde,
se deslușește încă năprăsnicul meu semm
cînd am izbit dușmanii cu sabia ce arde.

Acolo, dintre urme în mîluri și-n nisip
răsar pînîniți aprigi ai semînției mele.
Nu-s toți la fel, și toți și recunosc la chip,
strălucimînți cu mine în vecl de-aceleași stele.

Cu arcul, visla, spada, eu m-am născut aici,
din munți purîndu-mi turma în balta
cu sălăgă,
De cînd deschis-a ochii istoria, aici
mi-am liert, din meul dulce, un bulz de
mămăligă.

Aici primit-am lăzii colonului sărac
venit din țărîmul lumii, din soarele iberic,
și-am ahoit în mine un cînt elegiac
în dulcea cadențare a ritmului homerice.

Povestea apei mele e chiar povestea mea:
adună roi de ape și le-mpletete cîntul,
și desfăcîndu-și cîntul cu brațele de stea
se leagă-n veșnicie cu mine și pămîntul.

Au cine țî-a dat nume de fală și bălat,
un nume de planetă, de cîntec și de floare?
Din vîrste neștiute pe-ai mei i-ai legănat
și ne-ai luat de mînă mergînd spre marea
mare.

Eu am dormit cu tine, și-n tine-am renăscut
ca Oltul tău de ager, Siret cu-acorduri line,
în balta, printre terștii, inițiu meu sîrut,
plăpînd ca puil terștii, mi-a fost vrăjît de
tine.

O, Dunăre-n veșminte de fir, împărăteșă,
bătrîn-ți lătopiești pe toți ne-a-văjaț alina
cîmpie unde-aleargă popoarele de pești,
comori urșite mie de zua Vîrciorova.

În alt pătrar al vîleșii cu mine ați pătruns,
ce-a fost pînă la mine a fost demuît, odată...
Cu visla-mi minunată în valuri am pătruns
și-ncep călătoria de veacuri așteptată...

CIMPIII

Străin de drum, ce tristă e toamna-n Bărăgan!
Coboar-n drumi norii, ca turme-nunecate,
cește vîntu-ntr-una al ploii vested lan
și zările te-nchide cu greie-i lăcace.

Prin arbori rari, pustiu scîncește ca mînc,
fși frage satu-n spate a noaptea, covîlțit,
și carul în noroale intrat pînă la butuc
se clătină, ca omul ce și-a bîd chimirul.

Dar eu, perdeaua ploii o-nlătur cînd doresc!

Pe după ea, în case, cînd intri la căldură,
te-nțimînă-o carafă c-un clinchet bărbătesc
și gazda, ce de-ast-vară păstrează-un mac
în gură.

Și-n timp ce vinul negru te toropește-ncet
și piinea se-ndulcește umflîndu-se-n covată,
din ploaie se ridică un fir de cîntec țel
filtrat prin difuzorul ce-ngîna o sonată.

E-un cîntec vechi al holdei, cîntat la seceris
de vînturi și gorgane, citi vezi în zări cîmpia,
mai vechi decît oștășul cu lanca curmezis
care-a-ncecat să-nțindă și-aici Alixândria.

De-atunci, de todeauna, pe-aici am semănat
și mi-am durat grînarul să sature o țară.
Bordeiul mi-a fost umed, și griu-a fost furat,
dar s-a-nălțat mai fraged în fiecare vară.

Și-acum, cînd ploaia cerne din zare-n zare
și miriștea se-mbracă în negura cărîntă,
cînd satele-s cuprinse de chiotul de nunți,
pămîntul meu e iarăși în haina lui de nunță.

Acum se pregătește, sub primii fulgi de nea,
și bînd setos fecunda re-nțineric-a ploii,
acum și-adună seva ca mînă să ne dea
și piinea caldă-a cinei, și iarba moale-a oii.

O, nu e tristă toamna prin piele și noroi!
Auzi cum bea pămîntul, eterul nostru razem!
Ca strîgăte de imnuri primite-și pe la noi
această ploaie gravă, din munte pînă-n
Razelm.

Cum ploaia sterge-n trimbe hotare de ogor,
noi, oamenii ploii, am frămîntat cu plugul
un vis: ca Bărăganul să fie-al tuturor,
și-a tuturor visarea, și-al tuturor beșugul.

Ascultă, în amurgul ce-ți pare monoton:
se mîscă în adîncul plămăda-alilor spice!
Eu le aud și noaptea cînd mă întorc în somn,
ca mama care-și simte copilul în matrice.

De-ai să-nțelegi, de-aicea nîcînd n-ai vrea
să pieci,
și-ai să colinzi cu mine grădina fermecată.
Aici, în cemsul banal al toamnei reci
e-un Luchian cu toată culoarea revărsată:

Orez cu bob de fîdeș, un verde-amar pelin,
și griul, mire tanșos cu blondelei muste,
porumbul lat de-aramă, aprinsul cîncîntin,
faleola cîdefată, și izma-n luste crețe,

daghbe parfumată, trifoi cu patru foi,
bumbacul după care umblau argotauiți,
și mazărea sfoșă cu scutecele moi,
și inul, floare rară și pînă-a virtuții,

și fetele morgane de care nu te-apropii,
și lacurile albe, întinse-oglinzi de sare,
și ierburile grase, foșînd de grase dropii,
și herghelii de-otele arînd biruitoare...

Eu știu și cine doarme acolo sub gorgan,
eu știu și cine doarme sub crucea-n cîmp
pustie:
e pretutîndeni semmul acelorași țărani
care-au gîndit cu coasa, și-au scris cu
plîngu-n glie.

Erau flămînzîți, și-n aur de grîne îmbrăcați.
Erau robii pe viață, și el credeau în viață.
Pierduți în sărăcie, el, cei născuți bogali,
întrezeau spre astăzi ceva, o dimineață...

Eu am primit, din leagăn, un griu străvechi,
uscăt,
și-am fost merit să-l dăruie căldurii și lumii.
Cu lăpîie desculte ce-i viața-am învățat
și, ca să-mi prînd norocul, am fugărit ciulinii.

Din rapa-nflorită mi-nchîpăeam grădina...
E mult, e mult de-atuncea... că vremea
mă-ogreșește...
Și-acum aleargă peștii, dar nu prea sînt
cudăni,
iar cite-un peșt, nemăria le-o știe-n latinește...

O, toamna nu e tristă de loc în Bărăgan!
Coboar-n drumuri norii, ca turme-nunecate,
cește vîntu-ntr-una al ploii vested lan
și zările te-nchide cu greie-i lăcace.

dar stai la o răscare, de ploaie mîrșit,
și-ascultă depărtarea ce-ogreșește cîmpia:
vîntu-ntr-una al ploii vested lan
și salve dese-n noiri sălăgă bogăția.

MUNȚII

Din nou, stăpîn ai fîr, spre trombe-mi de
granit
mă ore, sfîdînd furibunda ce mi s-arzică-a cale.
Din singele ce cerge în nori în asfînt
vreau să-mi coleg robinul, în chiot de
chivale.

Ploșoi tăcuți sînt munții, și încopășinați,
în lîngă cu rădăcină de sîlex în sîrîndori.
Satai de-anta umbră prin codri-nunecate
se mai întind la sare, cu apele, pe grînduri.

Inconștanți cu gerul, privesc în gî și tac,
urșuzi de parcă-ur-una le plouă și le tună.
Doar Oltul și fartașii ce te mai vin de hac
întrestrîndu-și cale aiături de genă.

Și toțuș eu în munte la mine-acăz-am fost.
Demuît și pînă-acuma avem același singe.
El m-a gonit, și-n sîmă-a aflătam adîpost,
un nișă de loc aiături pe amănoș ne
strînge.

Cînd m-ai lipit oștășii, am recutat păduri
și, ne-mbrăcose-n zale, am stat în rînd cu
mine,
au chioț de lupă din mî și mi de guri
și-au înlățat cu sete oștirile streine.

M-am călărat pe piscuri, cu vîntuși, cetății,
scînd alăre-n stîncă prin hău și colcăntaur,
din cremene-am scos idoli și vîrșuri de
săgeți.

Și-am tors, ca raza lunii, grăunțele de aur.
Cît am văzut în zare a fost și țara mea.
De-aici și pînă-n deltă țesut-am căi cu
turma.

Pe după ea, în case, cînd intri la căldură,
te-nțimînă-o carafă c-un clinchet bărbătesc
și gazda, ce de-ast-vară păstrează-un mac
în gură.

Eu sint de-aici, și pururi am să rămîn aici,
obișnuit cu aer înțezmat și tare.
Eu am răbdarea surdă a jneplor pitici
și forța nestîrșită închisă cam în mare.

Aici mi-au fost bunicii zvîrlîți în colți de fier
spre-a duce lui Zalmoxe o veste, o solie,
cînd luna înegrită se legăna pe cer
ca o amenințare de jale și robie.

Și ei treceau prin sulții c-un zîmbet sfîdător
întrînd ca într-o casă, sau într-un crîng,
în moarte.

Și ei treceau prin sulții c-un zîmbet sfîdător
întrînd ca într-o casă, sau într-un crîng,
în moarte.

Cetățile-adormite sub toga grea de lut
ies iar să-și dezmoțască ciolanle-mpietrite,
sub focul rece-al lunii alături stau, tăcut,
coloane albe-n marmur, bordeie mucețite.

FRAGMENTE

și marea, și Paringul vulesc în tîmpla mea
și-opincilor greoaie neștersă le e urma.

Eu sint de-aici, și pururi am să rămîn aici,
obișnuit cu aer înțezmat și tare.
Eu am răbdarea surdă a jneplor pitici
și forța nestîrșită închisă cam în mare.

Aici mi-au fost bunicii zvîrlîți în colți de fier
spre-a duce lui Zalmoxe o veste, o solie,
cînd luna înegrită se legăna pe cer
ca o amenințare de jale și robie.

Și ei treceau prin sulții c-un zîmbet sfîdător
întrînd ca într-o casă, sau într-un crîng,
în moarte.

Și-acum, cînd ploaia cerne din zare-n zare
și miriștea se-mbracă în negura cărîntă,
cînd satele-s cuprinse de chiotul de nunți,
pămîntul meu e iarăși în haina lui de nunță.

Acum se pregătește, sub primii fulgi de nea,
și bînd setos fecunda re-nțineric-a ploii,
acum și-adună seva ca mînă să ne dea
și piinea caldă-a cinei, și iarba moale-a oii.

O, nu e tristă toamna prin piele și noroi!
Auzi cum bea pămîntul, eterul nostru razem!
Ca strîgăte de imnuri primite-și pe la noi
această ploaie gravă, din munte pînă-n
Razelm.

Cum ploaia sterge-n trimbe hotare de ogor,
noi, oamenii ploii, am frămîntat cu plugul
un vis: ca Bărăganul să fie-al tuturor,
și-a tuturor visarea, și-al tuturor beșugul.

Ascultă, în amurgul ce-ți pare monoton:
se mîscă în adîncul plămăda-alilor spice!
Eu le aud și noaptea cînd mă întorc în somn,
ca mama care-și simte copilul în matrice.

De-ai să-nțelegi, de-aicea nîcînd n-ai vrea
să pieci,
și-ai să colinzi cu mine grădina fermecată.
Aici, în cemsul banal al toamnei reci
e-un Luchian cu toată culoarea revărsată:

Orez cu bob de fîdeș, un verde-amar pelin,
și griul, mire tanșos cu blondelei muste,
porumbul lat de-aramă, aprinsul cîncîntin,
faleola cîdefată, și izma-n luste crețe,

daghbe parfumată, trifoi cu patru foi,
bumbacul după care umblau argotauiți,
și mazărea sfoșă cu scutecele moi,
și inul, floare rară și pînă-a virtuții,

și fetele morgane de care nu te-apropii,
și lacurile albe, întinse-oglinzi de sare,
și ierburile grase, foșînd de grase dropii,
și herghelii de-otele arînd biruitoare...

Eu știu și cine doarme acolo sub gorgan,
eu știu și cine doarme sub crucea-n cîmp
pustie:
e pretutîndeni semmul acelorași țărani
care-au gîndit cu coasa, și-au scris cu
plîngu-n glie.

Erau flămînzîți, și-n aur de grîne îmbrăcați.
Erau robii pe viață, și el credeau în viață.
Pierduți în sărăcie, el, cei născuți bogali,
întrezeau spre astăzi ceva, o dimineață...

Eu am primit, din leagăn, un griu străvechi,
uscăt,
și-am fost merit să-l dăruie căldurii și lumii.
Cu lăpîie desculte ce-i viața-am învățat
și, ca să-mi prînd norocul, am fugărit ciulinii.

Din rapa-nflorită mi-nchîpăeam grădina...
E mult, e mult de-atuncea... că vremea
mă-ogreșește...
Și-acum aleargă peștii, dar nu prea sînt
cudăni,
iar cite-un peșt, nemăria le-o știe-n latinește...

O, toamna nu e tristă de loc în Bărăgan!
Coboar-n drumuri norii, ca turme-nunecate,
cește vîntu-ntr-una al ploii vested lan
și zările te-nchide cu greie-i lăcace.

dar stai la o răscare, de ploaie mîrșit,
și-ascultă depărtarea ce-ogreșește cîmpia:
vîntu-ntr-una al ploii vested lan
și salve dese-n noiri sălăgă bogăția.

Din nou, stăpîn ai fîr, spre trombe-mi de
granit
mă ore, sfîdînd furibunda ce mi s-arzică-a cale.
Din singele ce cerge în nori în asfînt
vreau să-mi coleg robinul, în chiot de
chivale.

Ploșoi tăcuți sînt munții, și încopășinați,
în lîngă cu rădăcină de sîlex în sîrîndori.
Satai de-anta umbră prin codri-nunecate
se mai întind la sare, cu apele, pe grînduri.

Inconștanți cu gerul, privesc în gî și tac,
urșuzi de parcă-ur-una le plouă și le tună.
Doar Oltul și fartașii ce te mai vin de hac
întrestrîndu-și cale aiături de genă.

Și toțuș eu în munte la mine-acăz-am fost.
Demuît și pînă-acuma avem același singe.
El m-a gonit, și-n sîmă-a aflătam adîpost,
un nișă de loc aiături pe amănoș ne
strînge.

Cînd m-ai lipit oștășii, am recutat păduri
și, ne-mbrăcose-n zale, am stat în rînd cu
mine,
au chioț de lupă din mî și mi de guri
și-au înlățat cu sete oștirile streine.

M-am călărat pe piscuri, cu vîntuși, cetății,
scînd alăre-n stîncă prin hău și colcăntaur,
din cremene-am scos idoli și vîrșuri de
săgeți.

Și-am tors, ca raza lunii, grăunțele de aur.
Cît am văzut în zare a fost și țara mea.
De-aici și pînă-n deltă țesut-am căi cu
turma.

Pe după ea, în case, cînd intri la căldură,
te-nțimînă-o carafă c-un clinchet bărbătesc
și gazda, ce de-ast-vară păstrează-un mac
în gură.

Eu sint de-aici, și pururi am să rămîn aici,
obișnuit cu aer înțezmat și tare.
Eu am răbdarea surdă a jneplor pitici
și forța nestîrșită închisă cam în mare.

Aici mi-au fost bunicii zvîrlîți în colți de fier
spre-a duce lui Zalmoxe o veste, o solie,
cînd luna înegrită se legăna pe cer
ca o amenințare de jale și robie.

Și ei treceau prin sulții c-un zîmbet sfîdător
întrînd ca într-o casă, sau într-un crîng,
în moarte.

Și ei treceau prin sulții c-un zîmbet sfîdător
întrînd ca într-o casă, sau într-un crîng,
în moarte.

Cetățile-adormite sub toga grea de lut
ies iar să-și dezmoțască ciolanle-mpietrite,
sub focul rece-al lunii alături stau, tăcut,
coloane albe-n marmur, bordeie mucețite.

Nol le-am umblat adesea, nîmlc nu e ciudat,
fîrese lîngă o termă e-o culă oltenească.
Cînd spațiu-n timp se pierde, și tîmplul
priveliștii noi și pure în noi au să-nflorească.

S-au ofiit milenii de cînd meru clădit
urcam și-un turnu-Babel din ce-am clădit
într-una.
S-a măcinat zidirea în ploii, în ger și-n im,
dar gîndul meu e trainic, nu-l macină
furtuna.

Tot ce-am clădit ni-e-n sînge și
caută-mpliniri.

Tot ce-am clădit ni-e-n sînge și
caută-mpliniri.

Și-acum, cînd ploaia cerne din zare-n zare
și miriștea se-mbracă în negura cărîntă,
cînd satele-s cuprinse de chiotul de nunți,
pămîntul meu e iarăși în haina lui de nunță.

Acum se pregătește, sub primii fulgi de nea,
și bînd setos fecunda re-nțineric-a ploii,
acum și-adună seva ca mînă să ne dea
și piinea caldă-a cinei, și iarba moale-a oii.

O, nu e tristă toamna prin piele și noroi!
Auzi cum bea pămîntul, eterul nostru razem!
Ca strîgăte de imnuri primite-și pe la noi
această ploaie gravă, din munte pînă-n
Razelm.

Cum ploaia sterge-n trimbe hotare de ogor,
noi, oamenii ploii, am frămîntat cu plugul
un vis: ca Bărăganul să fie-al tuturor,
și-a tuturor visarea, și-al tuturor beșugul.

Ascultă, în amurgul ce-ți pare monoton:
se mîscă în adîncul plămăda-alilor spice!
Eu le aud și noaptea cînd mă întorc în somn,
ca mama care-și simte copilul în matrice.

De-ai să-nțelegi, de-aicea nîcînd n-ai vrea
să pieci,
și-ai să colinzi cu mine grădina fermecată.
Aici, în cemsul banal al toamnei reci
e-un Luchian cu toată culoarea revărsată:

Orez cu bob de fîdeș, un verde-amar pelin,
și griul, mire tanșos cu blondelei muste,
porumbul lat de-aramă, aprinsul cîncîntin,
faleola cîdefată, și izma-n luste crețe,

daghbe parfumată, trifoi cu patru foi,
bumbacul după care umblau argotauiți,
și mazărea sfoșă cu scutecele moi,
și inul, floare rară și pînă-a virtuții,

și fetele morgane de care nu te-apropii,
și lacurile albe, întinse-oglinzi de sare,
și ierburile grase, foșînd de grase dropii,
și herghelii de-otele arînd biruitoare...

Eu știu și cine doarme acolo sub gorgan,
eu știu și cine doarme sub crucea-n cîmp
pustie:
e pretutîndeni semmul acelorași țărani
care-au gîndit cu coasa, și-au scris cu
plîngu-n glie.

Erau flămînzîți, și-n aur de grîne îmbrăcați.
Erau robii pe viață, și el credeau în viață.
Pierduți în sărăcie, el, cei născuți bogali,
întrezeau spre astăzi ceva, o dimineață...

Eu am primit, din leagăn, un griu străvechi,
uscăt,
și-am fost merit să-l dăruie căldurii și lumii.
Cu lăpîie desculte ce-i viața-am învățat
și, ca să-mi prînd norocul, am fugărit ciulinii.

Din rapa-nflorită mi-nchîpăeam grădina...
E mult, e mult de-atuncea... că vremea
mă-ogreșește...
Și-acum aleargă peștii, dar nu prea sînt
cudăni,
iar cite-un peșt, nemăria le-o știe-n latinește...

O, toamna nu e tristă de loc în Bărăgan!
Coboar-n drumuri norii, ca turme-nunecate,
cește vîntu-ntr-una al ploii vested lan
și zările te-nchide cu greie-i lăcace.

dar stai la o răscare, de ploaie mîrșit,
și-ascultă depărtarea ce-ogreșește cîmpia:
vîntu-ntr-una al ploii vested lan
și salve dese-n noiri sălăgă bogăția.

Din nou, stăpîn ai fîr, spre trombe-mi de
granit
mă ore, sfîdînd furibunda ce mi s-arzică-a cale.
Din singele ce cerge în nori în asfînt
vreau să-mi coleg robinul, în chiot de
chivale.

Ploșoi tăcuți sînt munții, și încopășinați,
în lîngă cu rădăcină de sîlex în sîrîndori.
Satai de-anta umbră prin codri-nunecate
se mai întind la sare, cu apele, pe grînduri.

Inconștanți cu gerul, privesc în gî și tac,
urșuzi de parcă-ur-una le plouă și le tună.
Doar Oltul și fartașii ce te mai vin de hac
întrestrîndu-și cale aiături de genă.

Și toțuș eu în munte la mine-acăz-am fost.
Demuît și pînă-acuma avem același singe.
El m-a gonit, și-n sîmă-a aflătam adîpost,
un nișă de loc aiături pe amănoș ne
strînge.

Cînd m-ai lipit oștășii, am recutat păduri
și, ne-mbrăcose-n zale, am stat în rînd cu
mine,
au chioț de lupă din mî și mi de guri
și-au înlățat cu sete oștirile streine.

M-am călărat pe piscuri, cu vîntuși, cetății,
scînd alăre-n stîncă prin hău și colcăntaur,
din cremene-am scos idoli și vîrșuri de
săgeți.

Și-am tors, ca raza lunii, grăunțele de aur.
Cît am văzut în zare a fost și țara mea.
De-aici și pînă-n deltă țesut-am căi cu
turma.

Pe după ea, în case, cînd intri la căldură,
te-nțimînă-o carafă c-un clinchet bărbătesc
și gazda, ce de-ast-vară păstrează-un mac
în gură.

Eu sint de-aici, și pururi am să rămîn aici,
obișnuit cu aer înțezmat și

THALASSA...

5

După ce am trecut în Bosfor, a prins a se arăta din cețuri Istanbulul. Se vedeau, pe colinele Asiei și Europei, masive acoperiri de moschei, și minaretele lășne dintr-un cupole și coline, și străluceau uneori aceste fețe zvelte ale cerului. Departe, de departe, în văzduh, unde întindea săgețile minaretelor, se roteau ici-colo pombele, și marea așezare se deslășura, se deslășura și totul parcă arăta trufa imperiilor de odinioară. Întreaga așezare părea un amurg fără sfârșit, culcat pe înălțimi și răsfingându-se în apa Bosforului. Trufa așezării sugera trufa leilor, a cum adormii de prea lungă veghere sub soarele veacurilor.

Și cu cât înaintam prin strimtori, marea așezare rămânea în urmă, și fețele cerului parcă se scufundau și ele, în cețuri și-n timp. Și ne gândeam la o semănție vitează de demult, venită din nisipul Asiei ca un uragan, dar ai cărei ochi s-au lenevit și s-au îndulcit pe soarele plăcut și-n pacea grădinilor. Apoi, ne-am trezit pe întinsul Mării Marmara.

Și multă vreme ne-au urmărit pesceștii, după obiceiul lor, planșind pe deasupra marelui drum lăsat în ur-

o ploaie înaltă, strârnind bulbuci ca-ntr-o pulbere. Și nu mult după aceea, s-a zărit Pireul, ca un amfiteatru antic, dominând rada ticsită de vase. Ajunseserăm la Athena. Am văzut înălțimea Lycabellului, pe urmă ne-am întors la fața spre Acropolis, dominată de coloanele Parthenonului.

6

Imi aduc aminte că urefnd spre înălțimea Acropolis, parcă mă înfusesem pe nesimțite într-o generație veche. Vitețul marelui oraș modern se stinse, și parcă-l copleșiseră solemnele clădiri antice. Amurgul lumina dincolo de Lycabell, și am văzut cum marmora Parthenonului se colora în roz și liliaciu. Și în vremea asta, cu cât se aprindeau luminiile în marea cetate a Athenei, parcă de pe toate ulițele și din toate direcțiile urcau spre Parthenon fațete sărbătorești Panateneilor. În fața, departe, se zărea Salamina. În clipă parcă s-au văzut acolo floțele persanilor arzând, și scufundându-se în foc în volbură amurgului. Și miile de fațete urcau, urcau. Am trecut printre Propilei, și marmura suna sub pași, și o clipă mi s-a părut că sună daltă lui Phidias.

Grău poște arăta graiul, tot ce simte pelerinul când intră în Par-

furluni și sub prostia omului. Așa de pură e marmura și atât de translucească în anumite clipe, încât dăci încluzi ochii, și se pare că ai văzut o arcă sau o aurora albă, pusă pe culmi de minile genilor, și rămasă așa, în splendoarea strălucirii, dominând cetatea și marea albastră.

În lungul timpului, au venit să vadă Parthenonul rinduri de împărați, regi și generali vestici. Pe lângă ambasadele lor, s-au adăugat totdeauna și oamenii mării care plămăsesse imagini și grăiesc ca pasările, prin cintece. Mării stăpini au privit Parthenonul cu invidie, rivind să aibă în împărățiile lor minuni la fel. Singurii care l-au privit umiliți și cu ochii încețoși, au fost oamenii cei mării, a căror avere e imaginea poetică, a căror împărăție e lumea cu frumusețile și ai căror ort de odihnă e cerul prealuminat și generos. Oamenii aceștia mărunt, care sint plasmul culturii și vizionarii popoarelor, au tremurat de fete, lund o mină de pulbere din preajma Parthenonului, sau o petică, spre a le duce în trăsia de pelerin, departe în țările de basmă, sau dacă au putut dormi o noapte, cu capul pe-o piatră, în vechitătatea Carratidelor care-și duc baldachionul de marmură, într-o latură a Erechionului. La acești sfinți oameni mărunt și mă gindeam, stind lângă Caria-

plecase sub lăncile macedonene. Imi închipuam Agora cu rămăși de cetăți înfrântă, strigând și amenințând, în timp ce aleșii cetății încercau în zadar să facă liniște.

— Tăcere! Vorbește Phocion...

— Tăcere! Vrea să vorbească Demados...

Dar degeaba ieșeam la față, și Phocion și Demados, căci larma glasurilor creștea, amestecul onemesc se vinzolea mai strâns, pumnii se ridicau mai amenințători.

Deodată, s-a arătat un om cu fața nespuse de frământată, trădând o extraordinară furtună lăuntrică, și în Agora s-a făcut tăcere mormnială.

— Atenieni! — a tunat el din glas, ridicând pumnul ciolănos. Atenieni! — a strigat încă o dată, și cei din față i-au văzut umerii zguduindu-se, și i-au auzit în glas o bibliitură stăpinită cu ură. Eșimțul îi era ud, în părul capului, avea fire de alge marine, pe sandale i se vedeau nisipul proaspăt de pe fărmul mării, peptul i se repezea mereu înainte, parcă mai înfrunța valurile în zbucium răcnind la întrecere cu durta:

— Atenieni! Atenieni! Atenieni!... — Demosthenes! Demosthenes!... — Tăcere! Grăiește Demosthenes!... Oratorul și-a ridicat amândoi pumnii, obrazul i s-a încrețit, i s-a scris toată înfruntă și s-a crispat în gretori, strindându-se, amăgind din cele mai negre adâncuri ale ei, un valuri nelăștat de greu, aspru și copleșitor ca sinuca...

— Atenieni! Patria... Patria... a izbucnit în roșeață în sfârșit, și glasurile atenienilor au buibuit prelung, ca o succesiune de tunde, apoi au scăzut, au scăzut până ce din nou s-a auzit glasul oratorului:

— A-le-ni-eni... Inamicul Greciei libere, Alexandru, fiul lui Filip din Pella a pierit în Scitia...

O tăcere de moment a urmat acesei veste neașteptate, apoi, după cum marea poteste în vinzolea vitețului, a început frământul mulțimii, împingându-se și repezindu-se spre orator, întredându-l pentru a mia oară dacă știrea era adevărată. Degeaba răcnă Demosthenes și amenința cu pumnii, să se facă liniște în ochii mulțimii se și vedeau la erma de bucurie, mulți își ridicaseră spadele, se aprinseseră după fațete, și toți se împingeau neconștient spre orator care, sta ca o stână și doar din când în când i se zguduiau umerii, și el abia și-i stăpinea, mândru și bucuros până la sfârșit. Și parcă înfrunța cu pumnii furtuna de oameni, așa cum înfrunța în fiecare zi, furtuna mării, înaintea de a grai în Agora...

— Atenieni! — a tunat iar din glas, după ce larma a mai coborât. A venit timpul, atenieni mei, să ridicăm armele asupra asupritorului macedonean! Alexandru, fiul lui Filip, a pierit la scit, și toate cetățile au răsturnat întru noi. Poate în țărâza toamă Athena, puteți șovăi o clipă măcar, voi, mândri mei atenieni?

— La arme! — a buibuit marea mulțimii, dar deodată s-a ridicat Demados:

— Cetățeni! Atenieni! Oprit-vă din nebulă! Ce crezare putem da cuvintelor acestui om? Cu ce ne poate dovedi că Alexandru, fiul lui Filip din Pella, a murit într-adevăr, la scit? Vedeti că tace? Cu ce ne poți dovedi moartea asupritorului nostru, Demosthenes?

— Să probeze! Să dovedească! au prins iar a buibui glasurile mulțimii, și amândoi umerii lui Demosthenes s-au zguduți mai tare, pumnii ciolănoși i s-au scris până într-o umghior în carne, și în loc de cuvinte, din gâtul i s-au rostogolit niște hohote de ris:

— Cu ce vă pot dovedi? Cu ura mea, cetățeni, și cu selea mea de libertate...

— Asta nu-i de ajuns! I-a întrerupt înțeleptul bătrîn Phocion. Vrem probe! Le ai, Demosthenes?



TEMPLUL ZEIȚEI NIKE DE PE ACROPOLE



PARTHENONUL

7

Esă de nava noastră, ca o ultimă și huzorie legătură cu lumea. Acum, numai apele acoperite de cerul mormnă tălăzau plină departe, departe, unde începeau munții și pădurile Buziei.

Rămăseseră în urmă, la stînga, pe fărmul Asiei, locuri vechi și celebre, de pildă Iliionul. Și acum nu ni se mai năzărea Poseidon cu călăriile adâncului, ci, cum marea căpătase spic alb de vobură, parcă vedeam răbind spre Troia flota greacă din Agamemnon, după ce-i jert. Se făcise la schela Anulului, iar după Troia, mult mai departe, pe fărmul Asiei, va fi rămas Miletu, vestit prin fărâșul său Thales, și prin nelămurite colonizatori, răspânditori ai civilizației grecești în Impărajul Mării Negre, pe atunci numită Pontus Euxinus. Și am mai plutit printre izvoarele multe și vestite, însă ochii noștri nu le-au putut admira îndestul, căci pe întinsul Mării Egeice cădea

lhenon! Înfr, ată într-o ulmire multă, căci ce s-ar putea rosti în fața Perfectionii, și ce s-ar putea adăuga, acolo unde geniul a desăvârșit totul? Închipuirea se întoarce în largul timpului, să afile termeni de comparație, însă oricât ar dăbi miile de ani, nu aștia nimic, nici pe departe asemănător, ci se întoarce cu umilință la Parthenon, și se pleacă cerindu-și iertare pentru îndrăzneala de a-i căuta seamăn... Dacă ceea ce vedem noi astăzi, ceea ce a supraviețuit furtunilor, nu ridică spre mărteje, să ne închipuim atunci Parthenonul de odinioară! Fapt este că vor trece mii de ani, geniul omului se va zbate până la asfințitul timpului, creînd neconștient, dar poate nimeni, ridicată, nu va ajunge să creeze o frumusețe ca a acestui templu. Așa cum stă astăzi, coloanele de marmură parcă sprînci cerul albastru, acoperiș etern, după ce acoperișul etemer s-a dărîmat sub

tide, sub o streșină de marmură, să mai apăr de ploaia ce cădea largă și maiestuoasă peste Acropolis. Cînd a fulgerat, parcă s-a zărit în noaptea glezna lui Jupiter.

7

Lași la intrarea în Acropolis stînga Acropagului, și cobori într-o vale unde abia se vede în înserare templul lui Teseus. În câteva minute, stăi în Agora, pe o ramășiță de bancă de piatră, și poți chema în voce umbrele celor ce nu mai sînt. În seara aceea pe Lycabell întîrziase o lișie de lumină, și un vnt ușor călina arbuștii din preajma locului unde odinioară se deslășura toată viața cetății, unde scăpărau ideile mărețe și se ciocneau patimile mărunte. Nu știu cum, m-am gîndit la un om extraordinar, de prin anii 335 înainte de vremea noastră, cînd și Athena se

— Le ai? Le ai? au buibuit iar glasurile mulțimii.

— Da, le am! a răspuns oratorul. Să înleace repede, pe un cal sprinter, un cetățean, și să alerge la Theba! Dar nici nu va avea nevoie să se apropie prea tare de cetatea vecinilor noștri, căci va vedea răscoală înfrunțată, chiar de la Eleusis...

— La Theba! La Theba! — au răspuns mulțimile, însă Demosthenes le-a spus tăcerii, cu un semn din pumn:

— Atenieni! Dacă spusule mele se vor dovedi neadevărate, mă predații urii voastre, să mă sfîșieți de viu! Puteți făceți, bătrîni înțelepți atenieni, prageli, sus la stînga Acropagului, să mă judecați, dacă spusule mele vor fi neadevărate...

— Atunci e drept? E drept? a întrebă bătrînul Phocion, și și-a șters o lacrimă.

— E drept? E drept? a întrebă Demados, și bucuria lui țurora s-a transformat într-o nestăpînită chemare la arme. Mulțimile au prins să se împingă în fugă, către arsenale, și miile de fațete urcau, urcau, spre Acropolis, și sub luna mare și roșie se zărea Pallas-Athens, protectoarea cetății, lucind în aur. Demosthenes își biruise și zguduiera umărului și bibliitura, și acum glasul i se învîlbură într-o copleșitoare căldură, grăind despre libertatea apropiată. Cum sta așa și grăia, semăna cu un zeu marin, cu o creațiune a furtunilor. Arăta cum Alexandru Macedoneanul

— Lă ai? Le ai? au buibuit iar glasurile mulțimii.

— Da, le am! a răspuns oratorul. Să înleace repede, pe un cal sprinter, un cetățean, și să alerge la Theba! Dar nici nu va avea nevoie să se apropie prea tare de cetatea vecinilor noștri, căci va vedea răscoală înfrunțată, chiar de la Eleusis...

— La Theba! La Theba! — au răspuns mulțimile, însă Demosthenes le-a spus tăcerii, cu un semn din pumn:

— Atenieni! Dacă spusule mele se vor dovedi neadevărate, mă predații urii voastre, să mă sfîșieți de viu! Puteți făceți, bătrîni înțelepți atenieni, prageli, sus la stînga Acropagului, să mă judecați, dacă spusule mele vor fi neadevărate...

— Atunci e drept? E drept? a întrebă bătrînul Phocion, și și-a șters o lacrimă.

— E drept? E drept? a întrebă Demados, și bucuria lui țurora s-a transformat într-o nestăpînită chemare la arme. Mulțimile au prins să se împingă în fugă, către arsenale, și miile de fațete urcau, urcau, spre Acropolis, și sub luna mare și roșie se zărea Pallas-Athens, protectoarea cetății, lucind în aur. Demosthenes își biruise și zguduiera umărului și bibliitura, și acum glasul i se învîlbură într-o copleșitoare căldură, grăind despre libertatea apropiată. Cum sta așa și grăia, semăna cu un zeu marin, cu o creațiune a furtunilor. Arăta cum Alexandru Macedoneanul

— Cred, cetățeni atenieni, căci nici nu vom mai avea la ce ne duce la Theba, căci vom găsi-o gteasă de pe fața pămîntului...

La o parte, stăteau bătrîni Phocion și Demados, privind în pămînt. Mulțimile încrămensiseră. Demosthenes rămăsese nemîșcat, cu pumnii repezit înainte, cu dîngile urii împietrite pe obraz.

— Hai, a roștit el în sfârșit, căi tre cei doi bătrîni: pregățiți fațete, și să mergem la Acropag, la judecată...

— Nu, Demosthenes, nu... I-a răspuns blînd Phocion. Nu trebuie să ne ucidem între noi, cînd dușmanul Atheniei se află doar la o fugă de call. Trebuie să ne aflăm împreună, toți, cum să-i înduplecăm pe Alexandru să nu ne distrugă cetatea părintească...

Și plîd țirzu în noaptea, fațete au tot lucit în Agora.

De atunci au trecut șaisprezece secole. Din Agora au rămas doar cîțeva resturi de bănci de piatră, străpuse de rădăcini și ierburii. Niște capre pășeau în liniște, sub ploaia înaltă care a acoperit totul în câteva clipe. Umbrele celor de demult, adu-nale prin farmecul evocării, s-au strîns la locurile lor, s-au culcat în adîncul timpului, dar pe multe din ele avem să le rechem, în drumul spre Eleusis și Theba...

Eusebiu Camilar (Va arma)



V. A. FAVORSKI „Întoarcerea de la oraș” (Din ciclul „Samarkand”)

Conceptele și metoda de creație artistică, realismul socialist nu apare, în lumea actualității, ca un mijloc de înțelegere, adîncă și explorare a realității — ca o problemă de atitudine umană legată de o concepție revoluționară. El nu e un tipar logic modelat, o schemă apriorică în care amănunțit se încadra opera literară, ci — așa cum se exprimă un critic american — implică „un comportament social al artistului, legătura sa cu mișcarea revoluționară, responsabilitatea sa față de această”.

Constatarea că obiectul artei revoluționare e realitatea vieții în dezvoltare progresivă, constituie esența concepției care cuprinde azi un conștient domeniu al artei și literaturii. Se uită însă, uneori, că arta marxistă socialistă e deopotrivă vizionară, prezentului și a viitorului, din perspectiva dezvoltării dialectice a vieții. În fragmentarea artistică, în compartimentarea îngustă a unor sectoare, ca și în prezentarea schematică și neexpresivă a tipurilor eroice — creator al lumii de azi și de mâine — se pierde perspectiva imensă a vieții către nou. Astfel, realismul socialist realitatea complexă, iar lipsa epică a omului contemporan, erou al construcției socialiste, devine unori: un palid conflict determinat de aște neconcludente și ne-

REPREZENTARE VERIDICĂ și SCHEMATISM în

CREAȚIA LITERARĂ

Balzac e încă viu în conștiința prezentului. „La mine, mărturisese scriitorul, observația devine deja intuitivă. Ea pătrundează sufletul fără a neglija corpură; sau mai curînd ea se zădărește de bine detaliile exterioare, înci trecem pe loc dincolo de ele”. Și reînvîd acele peregrinări incognite pe bulevardele Parisului — adevăratele modele de cunoaștere a realității umane — marea romancier definea astfel procesul înfrunzite de viață, pe care îl crea contactul cu oamenii necunoscuți, în care se zădărește de finețorii ale viitoarelor sale personaje: „Auzindu-i vorbind, puteam să le înțeleg viața, imi simțeam în spate zădărețele lor, mergeam cu picioarele în pantofii lor găurii, dorințele, nevoile lor, totul trecea în sufletul meu”.

Din acest imens material uman, Balzac a selectat — cu o rară forță creatoare — tipurile esențiale ale lumii sale, accentuînd în proporții nepămintătoare sau grotesci însușirile predominante ale caracterelor individuale, în măsură a dezvălui „mare imagine a prezentului”.

Termenul de participare a scriitorului la viața înfrunzită trebuie privit însă în accepția largă a semnificației sale. Este adevărat că el e asociat în mod curent de zugrăvirea realității actuale, căci — așa cum a arătat Bielski — „libertatea de creație se acordă ușor cu slujirea idealurilor contemporaneității” pentru scriitorul care își contopesc naștărele proprii cu adevăratele epoci sale. Incontestabil, obiectivul prim este redarea vieții contemporane în plină înțelegere revolu-

nară, cu acel patos al luptei pentru înfrumusețarea ei, precum și redarea efortului uman necesar construirii unei lumi superioare, bazată pe etică nouă. Dar exigențele artei realiste contemporane pot fi, în egală măsură, satisfăcute de reflectarea vieții epocilor istorice, în lumina interpretării evenimentelor de pe poziția ideologică a clasei revoluționare. Dacă Engels a putut constata că — în opera sa — Balzac „a văzut oameni adevărați ai viitorului, acolo unde ei puteau și găsiți”, cu atât mai mult artistul care trăiește epoca construirii socialismului, — înarmat cu înțelegerea partinică a creației — descoperă, în sezișarea evenimentelor progresiste din trecut, continuitatea procesului dialectic al vieții sociale. Constatarea se verifică deosebi în dezvoltarea prozei noastre epice actuale. Romanul care incununa opera literară a lui Camil Petrescu: „Un om între oameni”, nu oferă numai perspectiva istorică a evenimentelor revoluției patrizeice, ci de pe poziția ideologică a zlelor noastre. El creează sentimentul participării directe a scriitorului la frîmțarea revoluționară a epocii înfrunzită. În viziunea autorului, Balzac se detașează din mediul socio-istoric, prin trăsăturile-i caracteristice de luptător consecvent și luminat, fără a se desprinde de agitația maseilor ale căror năzuințe îl intrupează. Trecutul se apropie inevitabil de prezent, iar succesiunea faptelor istorice desclăde perspectiva viitorului, azi devenit actualitate. Exemplele se pot multiplica. Tragica desfășurare a răscoalei în-

rănești din 1907 se reflectă în drama comitului Dario cu o vigoare și o intensitate care exprimă starea tipic-concretă a jărânimii revoluțate. Autorul folosește adesea soliloquiul interior ca un mijloc de revelare indirectă a realității, îmbinînd lirismul vieții intime a eroului cu dramatismul faptului social. De aceea, cititorul trăiește momentele de indichibă cruzime și suferință, relate, cu sentimentul participării directe, căci — dincolo de stîmbara datelor istorice — Zaharia Stancu reușește să creeze comunitatea morală între generații pe linia năzuințelor de luptă pentru viața și libertate. Pe un plan diferit, atîngînd o amplitudine înaltă înfrunzită în noua noastră literatură, Petru Dumitriu în „Cronica de familie” deslășoară istoria familiei Cozianilor cu o viziune a epocilor istorice, în care se succed cîteva generații cu specificul propriu fiecărui stadiu al societății în mijlocul căreia trăiesc. Faptele — în succesiunea descrierilor epice — sînt mereu altele, dar conținutul fizionomic și psihic al tipurilor umane e asigurată. Linia definirii caracterelor — în proporții înspăimîntătoare, orișă sau grotesci, atînge unora viziunea balzacaiană a personajelor obsedate de monomanii apăsătoare sau excedate de desfășurarea evenimentelor.

În dinamica realității sociale, episoadele vieții eroilor se întrepătrund și se condiționează reciproc, astfel încît tabloul istoric e permanent aîus în perspectiva amplă a evoluției ulterioare, în final pînă în pragul actualității. Destinul eroilor lui Petru Dumitriu se îndepîntează cu precizia pe-

care o creează determinismul ineluctabil al legilor de dezvoltare a societății.

În aceste opere, în care pulsează viața în ampla desfășurare social-ideologică, nici o fisură nu deschide calea deformației și a redării schematice a realității. Cunoașterea elementelor esențiale ale psihologiei umane și amplă documentare socială, îmbinate cu o reală viziune a vieții colective de pe poziția concepției actuale a scriitorului militant pentru socialism, a înălțat posibilitatea înfrunzirii unor date subiective și arbitrare, în măsură de a răpi opere literare rolul critic-social, în lumina artei realismului socialist. Dar schematicismul rămîne încă o primădie pentru literatura noastră de azi.

Teoretic, el își are originea într-o înverșare a rolului datelor inițiale ale creației. Schema, care are normal o valoare organizatorică, preîgîndind opera propriu-zisă, devine elementul central. În locul prelucrării artistice a unui material concret, se alege calea înverșării a stabilitării unor trăsături generale, în care e modelat ulterior conținutul real. O oarecare remanință a intuiționismului bergsonian, care considera „schema” ca primă etapă a sezișării conștiente a realității în devenire („schema dinamică”), contribuie la înlocuirea vieții reale printr-o imagine fictivă. Astfel, schematicismul în artă și literatură cfează o imagine oarecum apriorică și subiectivă, evitînd cunoașterea directă a realității.

S-a arătat, cu incontestabilă putere de convingere, că la baza creației

literare a realismul socialist stă principiul spiritual partinic, care înarmează pe scriitor cu forța ideologică a concepției revoluționare și îi deschide perspectiva justă a înfrunzirii fenomenului social. Indiferențismul și pasivitatea față de eforturile creatoare ale clasei muncitoare pe planul realizării concrete, politico-economice sînt incompatibile cu rolul activ, modelator, al artei integrată în marea cauză a proletariatului. De aceea, azi nu putem concepe desprinderea principiului partinic de acela al ogîndirii veridice a realității, fără a seiza pericolul înfrunzirii idealismului de răpi opere literare rolul critic-social, în lumina artei realismului socialist. Dar schematicismul rămîne încă o primădie pentru literatura noastră de azi.

Dar, respectînd integral valoarea caracterului partinic al literaturii realismului socialist, nu trebuie să uităm că opera literară trebuie considerată în structura specifică a procesului creației artistice. Artă e purtătoare unui mesaj, pe care îl transmite artistul prin modalități proprii de expresie. De măsură în care mijloacele de expresie se ridică la nivelul adevăratei imagini artistice, depinde însuși caracterul inovator și implicat valoarea intrinsecă a opere. Claritatea vizionară a realității și justele interpretări materialelor faptice se îmbină între ele, ca o condiție inițială a creației literare.

Din acest punct de vedere, reductiunea expresia artistică la nivelul aplicării mecanice a trăsăturilor general-abstracte — schematicismul neglijează această condiție indispensabilă artei adevărate. Contrar ideilor lui Lenin, care a combătut — în lumea liter-

lor — egalizarea mecanică și nivelarea — concepția o largă și nuanțată varietate tematică și libertate de exprimare, artistul lipsit de viziunea cuprinzătoare a vieții se refugiază într-unul din schemele abstracte, generatoare de șablonuri estetice. Consecința directă a acestui aplicării mecanice a trăsăturilor de conținut — unorii numai elemente ideologice și concepționale — în artă, e prezentarea deformată a vieții, unorii „poleirea” ei cu elemente fictive, care înlocuiesc bogatul material al realității concrete. Dar marea și inevitabilă tendință a reprezentării schematică a conștiinței falsificarea tipului uman însuși, deformația fizionomică psihică împinsă pe linia unei simplificații mecanice a vieții sufletești, precum și estomparea mobilizării morale care fac din omul epocii socialiste tipul erotic, complex, al contemporaneității.

Lupta împotriva schematicismului și a lăldării fațete în literatură exprimă — în fond — efortul pentru sezișarea amplă și reprezentarea multilaterală a realității în plină transformare revoluționară. Atenuarea contradicțiilor sociale, diminuirea proporțiilor vieții contemporane ca și conturarea schematică a eroilor epocii noastre, sîrșese într-o imagine falsă și deformată a realității.

De aceea, pentru artistul realist-socialist, problema selecției aspectelor esențiale ale vieții se împletește cu aceea a tratării artistice a datelor reale, a descoperirii de noi modalități de expresie — fără a sacrifica bogăția aspectelor, imensitatea și măreția epocii contemporane.

Mircea Mancaș

- 1) P. Dalz — „La nouvelle critique”, Avril, 1957, pag. 69.
- 2) L. Raicu — „Romanul actual și simțul realului” („Viața românească” nr. 6/957).
- 3) „Faciun Cîne”, Începutul.
- 4) Ibidem.
- 5) Prefață la „Comedia umană”, Balzac, „Opere”, ESPLA, I, pag. 20.
- 6) Lenin, „Opere”, vol. 10, pag. 38-39, ESPLP.

cazul doctorului slăvescu

Doctorul Nicolai Slăvescu se întoarce acasă...

Izbucni apoi să se stăpânească. Incerca să pule, sistematic, ordine în gândire...

Nicule, Nicule... tu? unde ești? Glasul lui îl răspunde din dormitor...

eminent ca o prelungire obică a pleptului, am adăugat încă o dată: Trebuie să te operezi...

— El, și! Și dacă nu s-ar fi operat? Cât și cum ar mai fi trăit și ce moarte ar fi avut?

A nimeriți acasă din obișnuință. L-au dus pașii. Și după aceea, toate mișcărilor l-au fost automate...

— Nu e nimic, loana. O să-ți spun. Răspunsul era contradictoriu. Vroia să fie calm și tocmai prin ceea ce vroia evident să ascundă...

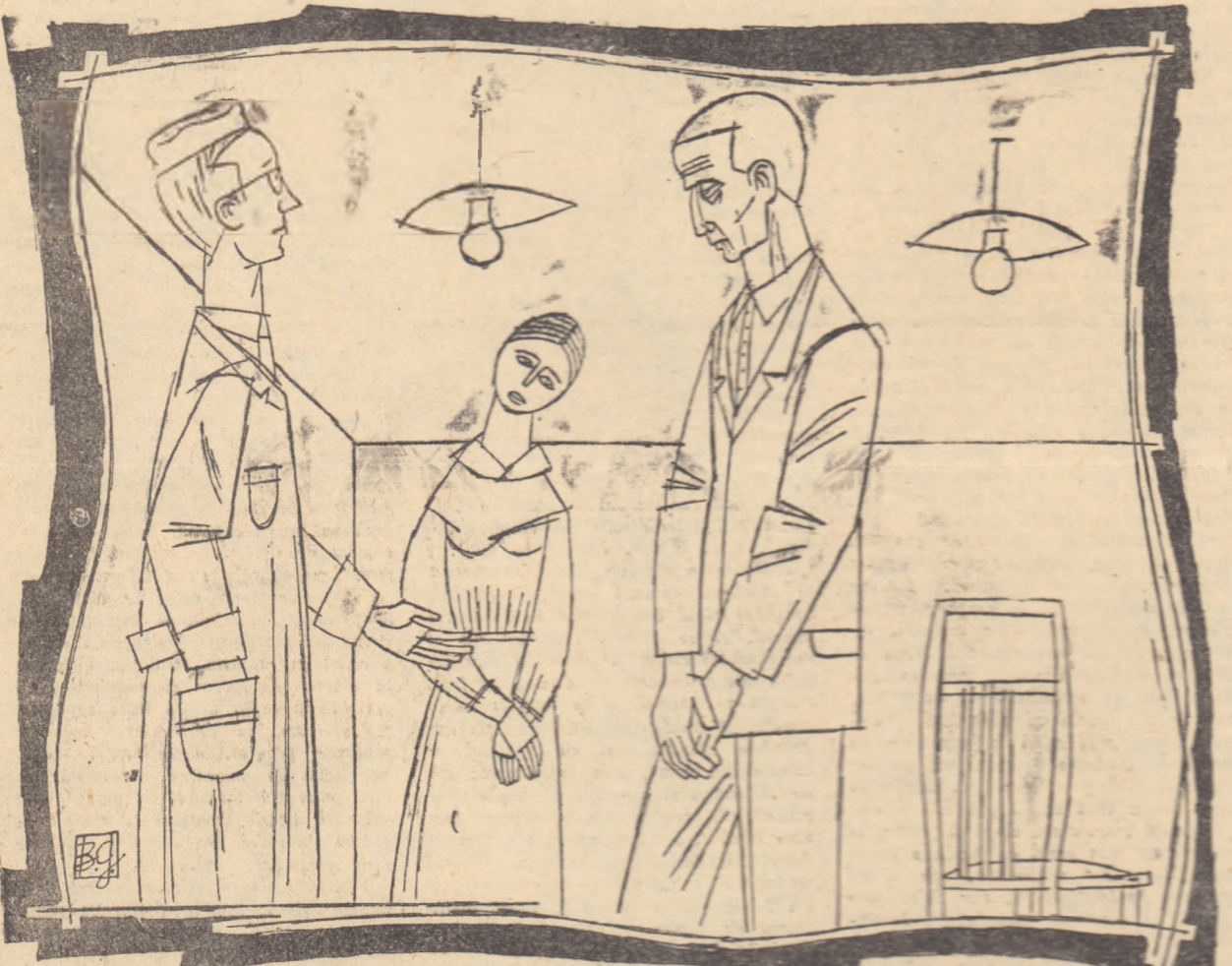
— Nu e nimic, loana. O să-ți spun. Răspunsul era contradictoriu. Vroia să fie calm și tocmai prin ceea ce vroia evident să ascundă...

De data asta stind cuminți pe-a-celălăi scaune, din fața biroului, a vorbit ca înfuriat: — Am venit pentru operație...

— El, și! Și dacă nu s-ar fi operat? Cât și cum ar mai fi trăit și ce moarte ar fi avut?



C. BACIU, „Copii în strâmboc”



de la lavabou; plo, pic... ca un ceas. Strînse bine robinetul: ceasul se opriră...

de starea de slăbiciune a restului trupului. Prima impresie! Și cea care a spus totul ochiului său de medic...

cu picioarele bășcălind. Erau tineri amindoi. El încesase să opereze de abia de un an...

— Într-o clipă, am văzut că glasul care-i strigase nu era real, aveau, ci doar o închipuire a minții lui...

— El, și! Și dacă nu s-ar fi operat? Cât și cum ar mai fi trăit și ce moarte ar fi avut?

sarea, țiteiul, gazul metan

Am fost la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

— Cum mă cheamă? Manaz! — Pronunțate? Grigore. — An? — Căătorit. — Copil?, patru. — De când? Mai rău, de vreo zece zile.

— Cum mă cheamă? Manaz! — Pronunțate? Grigore. — An? — Căătorit. — Copil?, patru. — De când? Mai rău, de vreo zece zile.

— Cum mă cheamă? Manaz! — Pronunțate? Grigore. — An? — Căătorit. — Copil?, patru. — De când? Mai rău, de vreo zece zile.

— Cum mă cheamă? Manaz! — Pronunțate? Grigore. — An? — Căătorit. — Copil?, patru. — De când? Mai rău, de vreo zece zile.

— Cum mă cheamă? Manaz! — Pronunțate? Grigore. — An? — Căătorit. — Copil?, patru. — De când? Mai rău, de vreo zece zile.

— Cum mă cheamă? Manaz! — Pronunțate? Grigore. — An? — Căătorit. — Copil?, patru. — De când? Mai rău, de vreo zece zile.

— Cum mă cheamă? Manaz! — Pronunțate? Grigore. — An? — Căătorit. — Copil?, patru. — De când? Mai rău, de vreo zece zile.

— Cum mă cheamă? Manaz! — Pronunțate? Grigore. — An? — Căătorit. — Copil?, patru. — De când? Mai rău, de vreo zece zile.

— Cum mă cheamă? Manaz! — Pronunțate? Grigore. — An? — Căătorit. — Copil?, patru. — De când? Mai rău, de vreo zece zile.

— Cum mă cheamă? Manaz! — Pronunțate? Grigore. — An? — Căătorit. — Copil?, patru. — De când? Mai rău, de vreo zece zile.

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

Am fost recent la Gova, unde se înalță o fabrică modernă de sodă...

CEZAR PETRESCU

65 de ani de la naștere

(Urmare din pag. 1)

aveau să se dezvolte ample discuții. „Oraș patriarhal” dezvoltă ideea rațiilor provinciale; „La Paradis General” zugrăvea prăbușirea și dislocarea personalității prin frivolitatea vieții; romanul capitalei tentațioasă „Calea Victoriei” făcea un tablou crud al vieții politice; „Apostol” vorbea de destinul învâtorului zvrălit în sațele cufundate în mizerie și întuneric. Din asemenea romane se desprindea drept conturul societății contemporane. Acumularea datelor a putut la un moment dat să facă posibilă nașterea unei concepții generale despre propria operă. Prozatorul construia mari planuri de viitor. Societatea trebuia investigată sub toate aspectele ei, pentru a prinde fenomenul în a-din-cime, — deci în esență, — trebuia întreprinsă explorarea sufletului omenească, gâsind sensul și felul spre care se îndreptă această existență.

Cezar Petrescu și-a continuat drumul, a scris mai departe năvălele și romane. Dezvoltarea realist-critică a fost unori întreruptă de romane surprinzătoare ca „Balețul mecanic” sau „Greta Garbo” — aproape romane foliole, semne ale unei personalități care încă se caută. Romanticismul a revenit însă ca alături de un magnet al problematicii sociale. „Aurul negru” a fost cartea despre invazia capitalista și despre exploatarea ruinătoare a țării de către trustrici, cartea care dezvăluie jocul intereselor financiare și politice. Construcția era echilibrată și solidă, acțiunea avea intensitate. Tema noivității capitalismului, tratată la modul tragic, lăsa în minte, în inima cititorului imaginea unei societăți mai nemiloase decât oricând în care valorile morale sînt ignorate și în care elementul negativ este obisnuit. Deși romanul păstra urme ale concepției care prezidase la scrierea primelor povestiri, el nu mai conținea nimic din resemnarea începutului, din acceptarea nedreptății ca fenomen a prozei naturale, inevitabil din îndemnul întoarcerii înapoi, la patriarhal. Sentimentul care cloceala era revolta împotriva sistemului social nedrept. Într-un sens, „Aurul negru” a reprezentat pentru creația lui Cezar Petrescu din 1920—1940 o culme după care au apărut mai frecvent și s-au dezvoltat elemente negative care nu lăseseră nicăieri înainte din opera sa. În epoca „Aurului negru” era aproape deplin trasat planul „Cronicilor veacului XX” și al „Rădăcinilor din celălalt veac” care, împărțite în cicluri cu titluri sonore, trebuiau să facă loc fiecărei cărți și să dea în cele din urmă un tot înfășurând dezvoltarea societății românești în trăsăturile ei esențiale. Scriitorul anunța un vast plan de creație, menit să completeze golurile și să stabilizească trăsăturile de unire între lucrări aparent disparate. Multe, cele mai multe, nu au apărut. În nesiguranța specifică epocii în care a trăit scriitorul, înfăptuirea unor planuri de durată ținea de prea multă și incontrollabilă factori. „Excelexia” sau „Ministrul”, „Cadavru”, „Katoblepas”, „Madala”, „Pământul, mare cotidian independent”, întreg ciclul Vardarilor, ne-au lăsat doar nostalgia unor lucruri care ar fi putut să fie și n-au fost.

Incepând „Cronica veacului”, sub semnul protestului mai întîi liric, apoi epic și dramatic, împotriva orinduirii sociale vrăjmașe omului, Cezar Petrescu nu a putut evita creșterea treptată a dezamăgirii, predominaarea aspectelor înfănuate ale vieții. Observarea înfrîngerilor de tot

felul, a prăbușirii oamenilor cinstiți, perversității sau zdrobirii în lupta lor izolată, a fost amplificată emoțional pînă la dimensiunile unui scepticism global, ale unei disperări aproape cosmice. De aici senzația de gol, de neliniște, de ireparabil din care s-a născut mai întîi un roman al fatalității absurde ca „Duminica orbului”, apoi, odată cu agravarea procesului, un roman al fatalității izbăvitoare, cum a fost „Carlton”. Cu rezervele critice care trebuiesc făcute, anii dintre 1920 și 1940 au fost fecunzi. Scriitorul atacase curajos problemele dintre cele mai însemnate ale omului, respectînd adevărul vieții, zgîrbind binele și răul, de mare veracitate artistică atunci cînd descria fenomenul social.

Cezar Petrescu a făcut aceasta de pe poziții realiste într-o epocă în care realismul critic nu putea să fie pe placul unei orinduirii în dezagregare. A scris despre om și despre societate cu pasiune, nicidecum la rece. A aruncat anateme, a deplins golirea cerului de păduri, a condamnat secătura mîntărilor pămîntului de bogății, a proclamat însingurarea și zdrobirea individului, blestemînd împietritul oraș capitalist. A satirizat și și-a bătut joc cu o ironie amară. Aceasta este aspectul violent critic al operei lui Cezar Petrescu. Pe de altă parte, forțele înaintate, capabile să transforme lumea, nu au căzut de cît rar în această perioadă sub ochii observatorului. Scriitorul le-a semnalat fără să le poată atribui capacitatea de a da altă față existenței. Opera sa a păstrat totuși ascunsă nădejdea. Într-un viitor mai bun, Acești germeni au ieșit deplin la lumină după 1944. Nădejdea a devenit încredere, optimism. Evident, trecerea nu s-a făcut dintr-o dată. Le-gătura dintre cele două epoci este reprezentată de romane de tranziție, ca „Tapirul” sau „Războiul lui Ion Săracu”. Ulterior, înregistrarea atentă a schimbărilor, aplecarea asupra elementelor pozitive, puse în contrast cu experiența trecutului, a dus „Cronica veacului XX” mai departe și a completat-o.

În ultimii zece ani, Cezar Petrescu a folosit deopotrivă materialul adunat ulterior sau materialul de actualitate luat din realitatea înconjurătoare. Perspectiva în care este scris de exemplu „Ajun de revoluție 1948”, foarte probabil fragment din planului ciclului al Vardarilor, este nouă, deși materialul putea să fi fost de mult strîns în cartonașele autorului. Tot atât de interesant pentru urmărirea evoluției sale, este și pui-ălturi două fragmente, descriind la distanță de douăzeci de ani, același fenomen: presa burgheză coruptă. În „Cheia visurilor” se făcea un prim portret al jurnalismului de șantaj, desenat violent, aproape caricatural, cu repulsiu evident pentru personaj și mirșăvire lui. „Ai noștri ca brazil” nu reia numai tema și personajul. Prozatorul pătrunde mai adînc în analiza implicațiilor sociale ale tipului, arată cu slujeau de fapt asemenea ziaristi. Și „Oameni de rîdine” folosește material mai vechi. În parte figurînd chiar în alte volume, dar este pus în slujba unei idei limpezite despre mersul înaintea al realității, despre sensul fenomenelor sociale.

Ca să scrie despre viața de azi: Cezar Petrescu a reluat după 1945—46 mai întîi povestirea scurtă, apoi

nuvela, la care părea că renunțase. Din asemenea surse povestiri cur-prinse în „Scrisorile unui răzăs” și „Drumul cu plopi” au crescut romanele valoroase ale scriitorului, bogate în lapte și personaje: „Intu-necare”, „Oraș patriarhal”, „Calea Victoriei”, „Aurul negru”. Vor crește romanele de mine din nuvelele cu teme din actualitate? Oricum, utilizarea actualității este menită să completeze comedia umană cu figuri și cronica veacului cu tabloul sfîrșitului societății burgheze și al construirii unei societăți noi.

Scriind cicluri de factură balzaciană, spargînd liparele romanului clasic, care li păreau prea strîmte, introducînd lirismul în prima proză epică, Cezar Petrescu a fost prezent activ în lupta pentru apărarea realismului critic între 1920 și 1940. A participat la fărîngerea izbndiei acestui realism. Imbrățișînd cu dragoste cauza literaturii noi, lupînd prin scri-sul său pentru ea, Cezar Petrescu este unul dintre acei maeștri ai pro-zei noastre care au asigurat continuitatea cu tradițiile cele mai bune ale clasicismului și care și-au dăruit experiența bogată, talentul, adîncă în-țelegere a vieții pentru crearea literaturii socialiste.

Horia Stancu



VIRGIL POPA

„Laoul Mogoșoaita”

POLITICĂ ȘI LITERATURĂ

(Urmare din pag. 1)

Itat de ce am trasat ritid în „Nouvelles nouvelles revus française” (din 1 octombrie 1957) un fel de manifest semnat de Lefebvre și intitulat: „Către un Romanticism revoluționar”. Trebuia spus, de la început, că manifestul lui Lefebvre este un răsărit act de capitalizare, neavînd nimic comun cu seriositatea și onestitatea intelectuală. Este posibil să zezi pe cineva, în care a avut locă încrederea în tranziția actuală, în cadrul procesului intelectual în simplă operație de manufactură, iar litera scrisă și tipărită în obiect mecanic. Actul renașterii intelectuale are în el ceva lăgăru și odios. Lagărul este și teoria vidului actual de la care Lefebvre pornește în considerațiile sale. După acest ultim neofit al gândirii burgheze, momentul actual ar fi caracterizat printr-o gravă criză a tuturor valorilor culturale.

„Intr-un fel însă, Lefebvre pierzînd bunul simț elementar nu a pierdut a-bilitatea tactică, specific renașterii. Făcînd tabula rasa din lupta revoluționară a generațiilor și din existența și imen-sitatea realizării actuale ale socialismului, el nu se declară un partizan deschis al capitalismului. Capitalismul ar fi, după el, în declin. Lefebvre se situează deci, a-părent, deasupra claselor, partidelor, a sistemelor economice și politice. El proclamă chiar incompatibilitatea dintre cul-tură și politică, și caută să umple „vi-dul actual” cu valori aparținînd literaturii. Prezentul și viitorul ar aparține, după el, unei viziuni proprii asupra „romanticismului revoluționar”. În ce constă aceasta? „El în drept punct de plecare, drept presupuziție concretă, vi-dul spiritual al momentului... Noua a-titudine romantică nu-și propune nici de a lăsa să se adinească acest vid, nici de a-l umple cu o certitudine im-pulsivă. Impingînd pînă la capăt — în loc de a-l ascunde — caracterul proble-matic al artei și al vieții, va rezulta în felul acesta ceva nou.”

„Vechiul romanticism, după Lefebvre, se caracteriza prin omul a pradă a trecu-tului și al prezentului. În prezent, se propune spre adopțiune, s-ar defini prin omul ca pradă a posibilului”. Instru-mentele de cercetare ale acestui „posi-bil” sînt imaginația și viziul. Noul ro-manticism afirmă „profunda ruptură în-tre obiectiv și subiectiv, primul din a-cesti termeni desemnînd „realul” social stabil, săvîrșit și în societatea în ge-neral”, al doilea desemnînd conștiința, valorizată prin prezentism (și nu eu-l individual izolată). Prăpastia dintre rea-lism și antirealism trebuie să dispară, dar paradoxal, din punctul de vedere al realismului plat: prin introducerea im-aginilor extreme și a imaginației dezlăn-tuite, păstrînd „realul” prin distor-siunea direct obiectiv și subiectiv.”

În „noul romanticism” al lui Lefebvre, realul este de fapt dizolvat și dispare în categoriile vidului, problematicii, pos-ibilului. Realitatea presupune o struc-tură interioară, obiectiv existentă, in-compatibilă cu viațuna despre lume a lui Lefebvre, în care totul este proble-matic, indolent și totul este oferit pră-dă acestui moloh neșos al posibilului, categorie fundamental subiectivă.

„Noul romanticism” se bazează pe o extrem de obscură dialectică a posibili-lui, mîcîndu-se în două direcții: „Po-sibilul-possibil” și „Posibilul-imposibil”, singurul prin care se ajunge la „plen-tudine, la totalitate”. „Noul romanticism afirmă primatul posibilului-imposibil și consideră această virtualitate ca esențială prezentului. În felul acesta va fi tre-cută prăpastia dintre trîrea partidă și prezentul total.”

În numele noului romanticism, Lefebvre respinge — cum era și de așteptat — realismul socialist. Interesante sînt pun-tele de vedere în virtuterea cărora realis-mul socialist este executat. Lefebvre nu poate nega realitatea comunistă, necesita-

rea istorică a realismului socialist. El spune: „Este vorba de un concept isto-ric, valabil și chiar greu de respins ca atare”. Eroarea Lefebvre este în conș-tiență, în confundarea acestui concept isto-ric cu un concept specific estetic și în plus cu o teorie”. Incompatibilitatea dintre categoriile istoric și estetic nu mai surprinde la un gânditor care afirmă de la început divorțul dintre ideologie (în sfera culturii) și politică. Lefebvre în momentul de față a devenit un adept al teoriei autonomiei esteticii. Eroarea cea mai gravă constă, după el, în faptul că „s-a dat realismului socialist drept sim-simul formă fixă, tradiție națională. Ceva ce trebuie să fie ceva radical nou sau presupus ca atare, a primit drept sim-simul vechiul”. „Arta „revoluționară” trebuie deci să respingă tradiția na-țională, trebuie să fie ceva în afara sau deasupra tradițiilor naționale, specifice. Esența cosmopolită a teoriilor estetice ale lui Lefebvre cred că nu mai are nevoie de comentarii.”

Noul romanticism (revoluționar) nu este altceva decît un obscur galimatias, unal în plus, în labirintul ideologic burghez. Interesante mi se par însă concluziile care pot fi deduse din tră-darea cinică a profetului acestui „nou romanticism”.

Se verifică încă o dată, pentru a zecea sau a sută mia oară, excepționala in-tuiție leninistă în domeniul gândirii fi-losofice. Îndărul vorbăriei lui Lefebvre despre vidul actual, problematic, posibil, romanticism revoluționar, etc. etc. „Nu se poate să nu se vadă o luptă de partide în domeniul filosofiei, luptă ce exprima în ultima instanță tendințele și ideolo-giile claselor vrăjmașe ale societății con-temporane. Filosofia modernă este tot atât de pățunsa de spirit de partid, ca și cu două mii de ani în urmă” (V. I. Lenin: „Materialism și empiriocriticism”, Edit. P.M.R. 1948, pag. 404).

Lefebvre repetă un joc binecunoscut în ideologia epocii noastre. Gîndirea burgheză fiind compromisă în mod ire-parabil, el se declară adversar alit al marxismului și al ideologiei care rezul-tă din falimentul burgheziei. În fapt, trînd marxismul, a devenit adept ortodox al idealismului. Contradicția ire-ducibilă obiect-subiect cu primatul ac-tivității din urmă, prin proclamarea alit de subiectivului posibil ca demurg al actualității, reditează străvechil dualism idealist. Lefebvre renașcă nu numai marxismul dar și hegelianismul. Ca fost traducător al „Căielor filosofice” ale lui Lenin, nu se poate să nu-și amîn-tescă de sublinierea elogiată pe care Lenin a făcut textului din „Enciclopedia științelor filosofice”, a lui Hegel, în care acesta respinge categoria posibili-lui, privită în mod autonom și absolut în legătură — scrie Lenin — cu „pos-ibilitatea”, Hegel remarcă lipsa de con-ștință a acestei categorii și spune în Enciclopedie: „Dacă cutare lucru este posibil sau imposibil, aceasta depinde de conștință, adică de întregul ansamblu al momentelor realității, care în dezvoltarea ei se arată ca necesitate”. Și Lenin adăugă într-unul din obșnuitele lui chensare sintactice: „TOTALITATEA ANSAMBLULI MOMENTELOR REALITĂȚII, care în DESĂȘURAREA ei se dovedește a fi necesitate. Desășurarea întregului ansamblu de momente ale realității N. B. — esența cunoașterii dialectice”.

Angajat în mecanismul sofisticii ideo-logice, Lefebvre epuizează întregu-a-titudine a Pandorei: apolism, autonomie a

esteticii, cosmopolitism, etc. etc. Le-febvre demonstrează involuntar structura strict causală și dialectică a gândirii. Nu poți extrage părți, cu dorința de a pă-tri întregul. Categoriile gândirii se leagă gîntre ele în mod indisolubil și se influențează reciproc. Nu poți fi idealist, apolot al apoliticismului și cosmo-politismului și revoluționar în același timp... „Noul romanticism” al lui Lefebvre este, în mod cit se poate de clar, ultra-reacționar și burghez în modul cel mai domestic cu putință. Puritatea „a-politică” a noului profet romantic își trădează și ea esența reală, care este de natură reacționară. Un romanticism ca-mulat în verbiu estetic idealist. Lefebvre încearcă zadarnic să compromită marxism-leninismul, victoriile uriașe ale socialismului și comunismului, afirmînd că marxismul s-a învechit și nu mai este capabil de a rezolva problemele contem-poraneității. Sub masca esteticii ideo-logice, Lefebvre încearcă să clineze încrede-rea milioanele de partizanii ai comunis-mului în ideul pe care și l-au ales în mod deliberat. Oricare muncitor sau in-tellectual cinstit, atenți în destulul par-tizării lui și al umanității, nu-l prag-tuie pe Lefebvre pe drumul trădării și al renegării sale.

Descoperirea morală a fostului comunist Lefebvre demonstrează, în plus, că unul din sectoarele cele mai com-plexe ale vieții sociale și culturale este acela politic. Politicul în epoca noastră joacă rolul unei categorii principale, în lanțul complicat al procesului ideologic. Spiritul de partid, în accepția leninistă, subliniază importanța esenței politice a oricărui activități ideologice. Necesitatea pătrunderii acestei esențe în spirit dia-lectic (adică înțînînd seama, cum spune Lenin, de „întregul ansamblu de înș-mențe ale realității”) se impune tot mai mult în lumea actuală. Lupta politică a căpătat astfel de putere în epoca noas-tră, încît este în stare să ascundă sau să lumineze toate aspectele vieții con-temporane. Supunîndu-se incantărilor de strîm ale reacțiilor occidentale, Lefebvre a căsui în marșam ideologic. Fața rea-lă a lumii de astăzi, cu problematica ei variată, cu lupta uriașă între capitalism și socialism, cu desășurarea largă în conștință progres, a influențat rodnic exercitărea de mișcare comunistă, cea mai puternică mișcare de masă cunos-cută de istorie, toate s-au transformat pentru Lefebvre — sub imperiul gin-dirii reacționare — în vid.

Efortul pe care-l depun partidele co-muniste de a lumina politiceste masele nu este, astfel, simplă propagandă de partid. Prin buna orientare politică, în spiritul marxism-leninismului, se face operă de analiză și îndrumare filoso-fică, estetică, etc. etc., toate sectoarele vieții ideologice fiind în ultimă instanță politice.

Un strălucit gânditor democrat, adept al filiației carteziene, Julien Benda, pro-clama cu trei decenii în urmă în a sa „Trădare a clericilor”: „Era actuală este categoric o eră a politicii”. În-cercarea de a rupe estetica, filozofia, știința sau literatura de politică, înseamnă abandonarea unei politici a progresului social, în folosul politicii reacționare. Romanticismul aprant apolitic al lui Lefebvre nu este apolitic. El este orientat politiceste împotriva socialismului și co-munismului. „Revoluția” sa urea să fie — deloc paradoxal — o revoluție a spi-ritului reacționar.

Ion Vitner

MOMENTUL LITERAR

(Urmare din pag. 1)

dovei și dintre Timotei (Timotei) Hmelnițchi, fecurul lui Bogdan Hmelnițchi, eroul hatman al Ucrainei, m-a fermecat. „Ruxanda și Timotei”, mai mult decât o „obișnuită” operă de creație literară, a fost pentru mine o adevărată descă-tușare „un imn închinat tinereții, dragostei, adevărului mure, înfrîntării între popoare.

— Cum ați cules materialul documentar?
— Na fost pentru mine muncă ușoară. Am cîiut pe toți istoricii noștri moderni, cronicii vremii, în primul rînd pe Miron Costin. A trebuit să re-considerăm iniții eroi, apoi perioada de timp dintre 1652—53, împrejurările istorice, sociale... De un neprețuit ajutor mi-au fost tezele publicate în Uniunea Sovietică cu prilejul aniversării a 300 de ani de la alipirea Ucrainei la Rusia. Și am scris „Ruxanda și Timotei”. În versuri!
— Un debut promițător. Iertați-mi indiscreția: ați mai scris versuri?
— Mă așteptam la întrebarea aceasta! Însă puținii critici care s-au ostenit să se ocupe de volumul meu de teatru, publicat tot la ESPLA, au obser-vat că: „Borgia”, „Nunța din Perugia”, „Michelangelo” erau în realitate poeme dramatice în proză. De ac’ la vers, n-a fost pentru mine decît un salt. N-am făcut decît să transcriu pe hîrtie cadențele cînd avîinate, cînd lente, ritmul înflăcărat, colorat și greu de patos în care cadențe și în care ritm în-vestimînt, în inima și mîntea mea, poemul care de atîția ani îmi devenise familiar.
— Vreți să-i prezentați pe eroii dv. cititorilor noștri?
— Repet, „Ruxanda și Timotei” este un poem de dragoste, dar situația într-o anumită epocă, într-un anumit climat politic, social, moral. De aceea dinmîncă Ruxanda și polcovnicul Timotei sînt, în viațuna mea, cei doi coriile în jurul cărora trăiesc și acționează masele moldovenești și cazace. Legăturile frățești — după cum a fost în realitate — se înnoadă în de popor la popor, ceea ce le-a făcut trîncina indisolubilă de-a lungul veacurilor. De aceea am lăsat pe Vasile Lupu — de pildă — pe planul al doilea și al treilea îndepărtat de teatru istoric patriotard, care acorda primul rol domitorilor.
— Ce ne poate spune omul de teatru despre reprezentarea piesei?
— Dacă mesajul de dragoste și de înfrățire al piesei va fi socotit va-labil, vreau pentru poemul meu numai oameni tîneri. Doresc să fie un spec-tacol cu adevărat pentru mase, în care versul, dansul, muzica moldovenească și ucraineană să se imbine într-un tot armonios și convingător. Visez decururi foarte simple — nu tone de scîndurări — unde jocurile de lumină și dea iluzia realității, culoare și intensitate dramatică.

Reporter

Opine

Nu e just

I amintim un număr al revistei „Contemporanul”. Din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie, „Gazel”, poate fi înțelesă, prin lipsa a oricăror delimitări, drept o înșelare a cititului. În acest număr al revistei „Contemporanul”, din dresul publicat titlul poeziei. În primele două poezii, autorul ne informază că dintr-o simplită și că intenționează să cînte din frîscă. Cea de a treia poezie,

DIN EXPOZIȚIA AFIȘULUI ELVETIAN



Furdas Aiter

CARTI NOI

SORIN ARGHIR:

„Zaharia Stancu — esen”

(Urmare din pag. 1)

prefigura viitoarea istorie a construcției socialiste în literatura română.

O „micromonografie” despre Zaharia Stancu...

Zaharia Stancu este un scriitor mare, în fața...

S. Arghir, primul care a readus, printr-un studiu...

Nu intenționăm să facem aici exegeza exegezei...

Proza lui Stancu, urmărirea de rădăcinile ei, e...

nu repetate, pe lângă memorabilul Prinos sintetic...

Într-o repetare izolată a unui epitet ca frenetic...

„Zaharia Stancu — esen” este un studiu...

Savin Bratu

PETRU VINTILĂ: „Stea Magilor”

(Urmare din pag. 1)

să recunoaștem, fie și fragmentar, existența din...

De adevărat că, integrate acțiunii, în sensul unei...

„Ramura de măsini”, inspirată de evenimentele...

H. Zalis

POETUL ADY ENDRE VESTITOR AL REVOLUȚIEI

A cum vreo cincizeci de ani, Anatole France...

„Ce față ciudată și tristă! Ea o...

Privind portretul lui Ady Endre, A...

Idilele pentru care zărlitul Ady a...

Și atunci, vine marele eveniment al...

lizației, viața palpitantă de veșnic...



tr-o sanatoriu din Budapesta. Even...

Reacțiunea nu l-a cruțat pe Ady...

La 10 noiembrie a apărut în...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

Scriitorii și oamenii de artă...

Este o perioadă a întrecerii și...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

GEMESIO ANTUNY

primului război mondial, al cărui...

de „Iste în istoria literaturii magh...

Abia în timpul celui de-al doilea...

Nici nu se poate vorbi altfel despre...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

de „Iste în istoria literaturii magh...

Abia în timpul celui de-al doilea...

Nici nu se poate vorbi altfel despre...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

Festival „Creangă”-1957

Cu puține zile în urmă, zeci de...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

„Zaharia Stancu — esen” este un...

Continente

Convorbire cu scriitorul uruguayean

JESUALDO

— Care a fost primul dvs. contact cu România?
— ... Primul meu contact? Poate că visele geografico-istorice, Moldova, Muntenia, Transilvania, Ștefan cel Mare, au făcut parte din șirul numeroaselor „planete” care au populat visele copilăriei mele...
— ...Dar legăturile mai recente?
— Într-o bună zi, a suhat clopoțelul în casa mea de la marginea mării, din Montevideo, și au apărut trei bărbați care întrebau de mine. Cind am aflat că erau delegați din România la conferința Unesco, precum și scopul vizitei lor, am fost surprins de o asemenea cinste. „De câte ori întrebăm cine ar putea să ne facă o lucrare de care avem nevoie?” — ni se spunea: „Poate să v-o facă, dacă se angajează, Jesualdo” — Imi povestesc ei... „A treia oară, ne-am hotărât să venim să vă vedem”, „Pentru ce anume?” — îi întreb eu, îngrijorat... „Despre asta vom vorbi...” Și am discutat. O după-amiază întreaga, în jurul citorva felii de curcan fript și al paharelor de vin, într-un fel de ranch mare, în fața farmului. Din această întâlnire rezultă în casa mea, cu Roșianu, Măița și Lăzăreanu, care



contemporane uruguayene. Desăsurind o bogată activitate pedagogică, promovind principii îndrăznețe, revoluționare, în domeniul educației, scriitorul a avut de suferit numeroase persecuții și a sîrșit prin a fi exclus de la catedră, sub acuzația de a fi „periculos”...
— Biograf al eroului național al țării sale, José Artigas, Jesualdo Sosa a scris numeroase cărți cuprinzînd versuri, lucrări pedagogice, filozofice, critice și estetice. Jesualdo Sosa s-a afirmat în ultimele trei decenii ca fruntaș al intelectualității progresiste din patria sa.
— Tăra noastră s-a furnizat impresii și observații profunde pe care a ținut să ni le împărtășească cu prilejul acestei convorbiri.
— Iată prima noastră întrebare:

apoi s-a extins și la cunoștința cu Ionescu Bujor, s-a născut invitația adresată soției mele — sculptoarea și gravora argentiniană Maria Carmen Portela, care și-a expus mai tîrziu operele în România — și mie de asemenea, de a vizita frumoasa noastră țară și a mă înscrie în munca la Antologia literară latino-americană...
— ...Aș prefera să continui această interogatoriu în rate...
— ...De acord...
— ...Astfel că urmarea acestei prime legături a fost...
— ...călătoria noastră din iulie-august 1955 și vizita de două luni în



esențial din acest interviu: munca de la antologie...
— Aș vrea de asemenea ca această lucrare să fie o cit de mică piatră pentru aceste imense edificii pe care le construim...
— ...Exact. Invitat în U.R.S.S., ca președinte al Institutului cultural uruguayano-sovietic, pentru a asista la aniversarea a 40 de ani de la Revoluția din Octombrie, am comunicat țării dvs. dorința mea de a preda personal — și a discuta tot ce stă în legătură cu editarea operei — primul volum gata terminat. Iată de ce mă aflu din nou în mijlocul dvs...
— ...Lucrarea dvs. are antecedente în altă parte?
— În republicile populare, nu...
— S-au făcut mici lucrări antologice, cuprinzînd poezia unei singure țări sau un grup de poeți, dar nimic de largă respirație și chiar în America, nu s-a alcătuit nici o culegere „latino-americană”...
— Există o antologie hispano-americană, cum este cea a lui Onis, făcută pentru Unesco, însă nici orientarea (de filiație hispanistă și estetizantă), nici selecția făcută (mulți poeți fără importanță ocupă locul altora care nu puteau lipsi); nici poezia adevărată (în funcție mai mult de gradul lor de formalism) nu o acreditează ca pe o carte corespunzătoare exigențelor dvs... — nu este adevărată expresie literară a continentului american...
— Ne-ați putea semnala unele caracteristici ale lucrării?
— O antologie a literaturii latino-americane (incluzînd, adică, Brazilia și Haiti, prea puțin cunoscută chiar pentru noi), de la descoperirea de către europeni, până azi; în diverse genuri (poezie, teatru, năvăle etc.) și de-a lungul a șase perioade: I) Cea colonială (1492 pînă la 1800), II) Luptele pentru independență și eliberare (1800-1830), III) Luptele civile și organizarea instituțională (1830-1890), IV) Avîntul economic și influența imperialistă (1890-1910), V) Revoluția mexicană și de la războiul mondial pînă la criza din 1930, VI) Dezvoltarea fascismului și criza lui, al doilea război mondial și urmările sale (1930 pînă în 1950).
— Volumul I îi slujește drept prolog un studiu asupra procesului cultural din aceste diverse perioade, legat de creație...
— Pe lîngă aceasta, fiecare perioadă este precedată de un mic capitol asupra altor creații care nu au fost cuprinși în selecție — pentru strictețea lucrării — cu particularitățile lor expresive, cu epoca și locul, destinat celor care vor să-și lărgesc cunoștințele sau cu urmărirea mai bine a anumitei epoci...
— Care anume a fost formula de prezentare critică a fiecărui scriitor?
— Fiecare poet inclus în volum este precedat la rîndul său de o fișă bibliografică completă, științifică și perfect controlată, de unde nu lipsește

nici una din datele privitoare la formația politică sau socială. După aceea urmează prezentarea unei culegeri de poeme, în acord cu procesul evolutiv al poeziei și cu cele mai bune opere din fiecare etapă...
— Alți întîmpinați dificultăți în realizarea acestor lucrări?
— Nenumărate. În cei doi ani, în cursul cărora a trebuit să revizuiască opera a peste 400 de poeți și să citește peste 2000 de poeme, pentru a le reduce la cele 122 selecționate, am dat peste multe obstacole care m-au împiedicat să termin antologia mai de vreme...
— Condițiile de cercetare, în mediul nostru, sînt încă foarte defectuoase. Puține persoane încearcă cu metode sau scopuri științifice. Majoritatea fac ceea ce eu numesc „aproximări”...
— Sîntelr mulțumit de munca dvs.?
— Pe deplin, nu. Sînt sigur că, dacă as revizui mai departe, aș găsi noi erori și lacune. Este posibil ca ele să fie îndreptate cu o altă ocazie. Mă încred în bunăvoința și ajutorul oamenilor cinstiți, ceilalți aproape că nici nu există pentru mine...
— Cred că nu s-au produs excluderi de simțitoare importanță, nici includeri de criticabile... — Dacă se urmărește să se cunoască dezvoltarea și valorile, școlile mai însemnate, create în cursul acestui proces...
— Perspective viitoare?
— Deasupra mea vîd un întunecat și apăsător cer încercat de muncă, de critici și polemici... Dar asta de abia îmi place; sînt fiul acestor asprini. Dacă Antologia nu împrăștie cu mine, voi isprăvi cu ea, tom cu tom, în polida celorlalte munci și angajamente ale mele...
— Asta însă, încep să mă îndoiesc că voi izbui, înainte ca eroii noștri să coboară din lună!
— Am căutat să sîrșesc mai întii tomul de poezie, tocmai pentru că mă tem că această zămislițoare a melancoliei și solitudinii omului, care l-a făcut să divageze pe îndelete, în chip inofensiv, nu va mai fi la modă, ca și simbolul legat de misterul creatorului... și cartea mea va trebui deci să fie obiectul unor noi revizui...
— Aștept acum doar ca traducătorii și editorii să nu uite că, cine știe, poate al treilea sputnik va fi la fel de ambițios în spațiul cosmic și în timp. Sper să nu rămîn în aer... cu toată cantitatea de lună care este risipită în acest volum...
— Miron Dragu

Cărți românești în Cleveland

S-a anunțat deunăzi că în marile biblioteci din S.U.A., cum sînt Biblioteca Congresului, Biblioteca Universității din Harward, există secții de drept și cultură românească. Anul acesta a început profularea în cadrul acestor biblioteci a unor secții de literatură română de la începuturile ei pînă astăzi. În acest scop „Cartimes” trimite în S.U.A. cărți importante.

E interesant de amintit că în bibliotecile publice americane — mai cu seamă în centrele locale de români — există de multe decenii cărți românești. Avem în fața noastră un tablou de cărți românești de acum vreo 30 de ani aflate în Cleveland Public Library (Biblioteca Publică din Cleveland). Tabloul cuprindea în total 77 cărți românești originale și traduceri în românește.

Dintre lucrările acestea, notăm câteva: Bonetti Roman — Două măsuri; Otilia Cazimir — Cîntece de cîntare și Grădina cu amintiri; Mihail Eminescu — Poezii (ediția îngrijită de G. Ibrăileanu); G. Topliceanu — Scrieri lăbra adresa; Nicolae Iorga — Eminescu; Mihail Sadoveanu — Lăcrimile Ieromonahului Veniamin, Baltașul împărăției apelor, Mormintul unui copil, Zodia Cancerului; Ion Agribiceanu — Dolor și Legea trunului; C. Ardeleanu, Am ucis pe Dumnezeu și Diplomatul; Iăbăncaru și acritia; Tudor Arghezi, Poarta neagră; I. Al. Brătescu-Voinești, Firimituri; I. L. Caragiale, Opere (ediția îngrijită de Zarișopol); Matei I. Caragiale, Craii de Curtea-Veche; Gala Galaction, Roxana; Camil Petrescu, Urmările nopții de dragoste, Intenționează să mori; Cezar Petrescu, Intenționează să mori; Liviu Rebreanu, Crășorul și Golani; Ion Slavici, Mara; Ionel Teodorescu, Bal masca și Turnul Mînei; I. C. Vissarion, Florida, și alte năvăle etc.

Desigur, din 1925 sau 1926, de cînd datează lista de cărți românești arătate, colecția de la Cleveland Public Library se va fi îmbogățit. Iar acum, prin acțiunea întreprinsă de „Cartimes”, la bibliotecile americane din centrele locale de români colecțiile de cărți românești vor sporii și mai mult.

S. Albu



BRISS „Hamlet” (Protect de aîș)

De vorbă cu HUBERT JUIN

Literatura este înainte de orice un act, o dăruire. Nu există literatură decît pusă în slujba a ceea, cu alte cuvinte interesată de legăturile omului cu universul sau cu ceilalți oameni. Nu sînt departe de a scoate că volorarea unei opere alină, înainte de orice, de generozitatea din care izvorăște.

Hubert Juin (PUȘKIN)
Fiu de țărani, Hubert Juin e originar din Ardeni, ținut unde oamenii sînt tăcuți. Adăugînd acest amănunt, deosebit de a surprinde esențialul. Într-un scriitor, apărută în editura Le Seuil, una din cele mai însemnate astăzi la Paris, era intitulată Gură, sau mai exact Flecarii (Les Bavards). În această carte cu caracter autobiografic în ciuda formei de eseu, autorul — care avea abia 15 ani la epoca evocată — aceea a cotropirii Franței de către hileriiști — dar fusese adine zgduidit de perpetua minciună în care trăia țara și poporul, proclamă nevoia imperioasă a unui limbaj al adevărului, care să reprezinte un acord deplin între vorbă și faptă: da este da și nu este nu.

După volumul Flecarii, care îi consacra ca un moralist, Hubert Juin publică două volume monografice. Primul volum — editura Seghers — este închinat lui Pușkin (în Pușkin prezentat cu o rară vioicinenă de spirit și de condei și cu un dar excepțional de a surprinde esențialul). Celălalt volum — editura Présence Africaine — este consacrat poetului negru Aimé Césaire (cu o prefață de Claude Roy) problema negrilor înfățișându-se lui Juin tot sub aspectul moral.

Într-un al patrulea volum: Cartea pastetărilor — editura Falaise — Hubert Juin se alătură preocupării tinerilor poeți din generația sa, de a crea — după propriile sale cuvinte — un univers verbal lîric care să respingă înconștientul, adică supra-realismul — dar și formele mecanice ale fidelității față de tradiție. Pentru cu această preocupare, tînărul generație de scriitori francezi caută o formă de exprimare etică și pozitivă vremii.

Într-o a cincea lucrare (Essai sur la langue Ecole de Paris) în care se ocupă de pictorii contemporani între 30 și 90 de ani, Juin consideră pictura tot prin prisma luptei împotriva tuturor formelor de exploatare. Iată un exemplu — mi-a explicat de — lucrare de Manet, înainte de Olympia, scriitorii erau obligați să înfrumusețeze modelul, realitatea. Manet a însă al dîntii care a dat o imagine a realității dezbrăcătă de orice înfrumusețare. Olympia este deci o demonstrație a un act de cazare tocmai în măsura în care este lipsită de idealitate. Datorită acestei arte fără ideal, pictorul este eliberat de exploatarea prin minciună.

Hubert Juin recunoaște că în aceste lucrări ale lui a fost înfrînt un mare miror de Emmanuel Monnier care voia să el că orică revoluție economică trebuie neapărat să fie însoțită de o revoluție spirituală, a cărei misiune...
— Tînăr seamă de caracterul și linia unei revoluții a precedentelor dîntii lucrări — I am întrebă într-o zi pe Juin — cum de și-a venit ideea să scrie aceste despre Léon Bloy?
— Fără îndoială, întrucît ca și Péguy, Léon Bloy a avut o teorie foarte înplăcută a bontății, deci a capitalului. În concepția creștinilor progresiști, omul este pus, din pricina dorințelor mari înșănate, în imposibilitatea de a avea acces la cultură, de

cuț, mai strălucit, nu este mai de învidiat. Iată, de pildă, Pierre Verdy care este un mare și foarte cunoscut poet, a publicat anul trecut la Mercure de France un volum important în care își adunase toate poeziile publicate sporadic în ultima vreme, în plachete. Dintr-un tiraj de 1.500 exemplare, nu s-au vîndut pînă acum nici o sută. Ceea ce înseamnă că literatura franceză este obligată astăzi să trăiască în circuit închis: singurii poeți între ei se cînesc și se cunosc. Fiește, mai sînt și reviste, dar nici ele nu au o eficacitate reală.

— Care este situația romancierilor?
— Nici ea nu este strălucită. Tirajul mijlociu este de 3000 exemplare. Un succes de librărie înseamnă 10.000 exemplare și un mare succes 15.000. A, fîrește, unse scrieri care nu au nimic comun cu literatura (cărți religioase sau cărți de scandal) ca cele ale lui Françoise Sagan ating uneori tiraje ceva mai mari. Tirajele ceva mai mari de asemenea ating și cărțile care obțin un premiu, mai ales Premiul Goncourt care determină un tiraj excepțional de 150.000 exemplare. Din păcate însă academicienii Goncourt sînt și ei scriitorii și se lasă uneori influența de editorul lor. Dar mai bine să trecem peste acest amănunt...
— Premiul Goncourt nu se poate însă lua de două ori...
— Bineînțeles că nu. Și aci începe drama. Un autor care luînd premiul Goncourt este tras în 150.000 exemplare, anul viitor nu-și va vedea trasa un nou roman de 10.000...
— Premiul Goncourt nu-l consacră definitiv?

— Nu. Fîndcă la noi cîtorul de azi nu mai cumpără un autor cu un titlu și o carte premiată.
— Dar librării nu îndrumează cit de cit cîtorii?
— Nu. Fîndcă în marea majoritate librării nu sînt lipsiți nu numai de competența dar chiar de vocație. Cei mai mulți deschid o librărie nu de dragul cărții, ci așa cum or deschide orice altă prăvălie, o ceapărie sau o bătănie.

— Numărul cîtorilor e scăzut?
— În mod fatal în Franța se cîtește mult mai puțin din autor cîntic; prima este preferă ridicat al cîtorilor. A doua se dorează greutăților crescînde ale vieții zilnice, și climatului de oboselă în care se zbat oamenii.

De aproape două luni, oastele al țării noastre, Hubert Juin, lucrează în prezent la patru volume pe baza unor însemnate materiale pregătite de Uniunea Scriitorilor și de Institutul Relațiilor Culturale cu Străinătatea. În primul rând — voiind să dea un fel de pendul lui Pușkin, în galeria poezilor naționali — scrie un volum despre Eminescu însoțit de o traducere de cca. 2.000 versuri. Paralel, pregătește o antologie cronologică a poeziei romînești (prezentare și traducere a 6.000 versuri), un volum de traduceri din Arghezi (1.000 versuri) și un volum de reportaje despre România.

— Poezia romînească — mi-a spus Hubert Juin în altă zi, în timp ce ne coboram pe un soare generos ca de primăvară de la Stîna Republicii — m-a cucerit în primul rînd prin rădăcinile ei populare, adine împîntecate în pămîntul romînesc. Ea izvorăște din inima poporului și din minunatele balade populare și din doinele și cîntecete de jale. Apoi vine Eminescu, acest urîș în jurul căruia se rotește și se încheagă limba care, refuzînd să mai asculte chemarea unui Schopenhauer și unui Schiller, își aplice urechea spre tumultul porții din a dîncurite poporului său. Și în glasul lui puternic răsună și se încornează tot specificul romînesc.

Vorbînd despre Eminescu, Juin mi-a spus: Ce înseamnă a fi un poet național? Din acest punct de vedere Eminescu se înfîlșește cu Pușkin; după ce s-au deslîșit cu tot ceea ce le puteau oferi glasurile străine, sau îndepărtat de ele pentru a cerceta sufletul poporului lor. De aceea poetul național al nostru, al francezilor — ei, da! — este totuși Victor Hugo. Dar, se va spune, Pușkin, Eminescu, Hugo — toți aceștia sînt romantici. Într-adevăr. Fîndcă romanticismul lor este mai puțin o formulă literară cît o formă de generozitate: ceea ce au luat de la popor ei restituie înșutit poporului. Ei și-au îmbogățit pentru uciele poporului.

I. Igirosianu

Redactor-șef: Zaharia Stancu. Colegiul redacțional: Mihai Bănuș, Marcel Breașău, Eusebiu Camilari, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct), Eugen Jbeleanu, George Macoșanu, Ion-Mihăileanu, V. Mindra (redactor-șef adjunct), Mihail Petroveanu (redactor-șef adjunct), Cicerone Theodorovici, Ion Vînter.

AGENDA

44 de personalități au lansat zilele acestea un apel pentru restabilirea păcii în Algeria, pe calea tratativelor. Apelul convoacă, pentru ziua de 6 decembrie, la Paris, delegații de protest împotriva politicii guvernamentale în problema algeriana. Printre primii semnatari ai acestui apel se numără: Emanuel Astier, Jean Cassou, Léon Feix, Jacques Madaule, Eugénie Cotton, Louis Martin-Chauffier, Jean-Paul Sartre, Vercors, Simone de Beauvoir, Andrei Spire ș.a.

Dramaturgul francez Arthur Adamov, cunoscut pentru factura „avantgardistă” a pieselor sale dar care a surprins totodată publicul prin caracterul net politic al ultimelor sale piese „Paolo Paoli”, va participa la acțiunea de vânzare publică a cărților patronată de Comitetul Național al Scriitorilor din Franța. Încep acum un an și ceva Adamov a supus unei ascuțite critici propria sa operă evazionistă de pînă azi, exprimîndu-se în acest sens deosebit de limpede: „Cred că, deoarece simțim nevoia de a relata pe scenă despre fenomenele sociale, este necesar să reexaminăm problema teatrului istoric... Ce trebuie anume să depășim în acest sens? Singura constanță care se regăsește pînă în zilele noastre de-a lungul istoriei și anume coexistența și antagonismul între clase dintre care una este todeauna oprimată de către cealaltă sau de către celelalte”.

Pentru prima dată a fost prezentată la New York o piesă puțin cunoscută a lui Eugen O'Neill: „A Moon for the Misbegotten” („O lună pentru dezmoșteni”) în interpretarea lui Franchot Tone și a lui Wendy Hiller. O altă piesă a marelui dramaturg american a avut o soartă mai tristă pe Broadway. Într-adevăr „Anna Christie” a servit drept pretext pentru o comedie muzicală care nu a reușit succesul scontat și în care aria „cea mai antrenantă” a spectacolului învîta publicul să nu ia în serios povestea dramatică a Annei.

La Moscova, în cadrul serbărilor închinatc aniversării Marii Revoluții, Teatrul Dramatic din Tașkent a prezentat piesa de teatru „Algeria, patria mea”, dramatizată după un roman al scriitorului algerian Mohamed Dib.

N. T.



HWANG YEN

„Sete”